

UNIVERZITA PALACKÉHO V OLOMOUCI

CYRILOMETODĚJSKÁ TEOLOGICKÁ FAKULTA

Katedra křesťanské sociální práce

Bakalářská práce

UNIVERZITA PALACKÉHO V OLOMOUCI

CYRILOMETODĚJSKÁ TEOLOGICKÁ FAKULTA

Katedra křesťanské sociální práce

Lenka Kubalová

Realizace Kurzu animátorů na Diecézním středisku
mládeže ve Staré Vsi nad Ondřejnicí

Bakalářská práce

Vedoucí práce: Mgr. Radim Zielonka

Obor: Charitativní a sociální práce

OLOMOUC 2009

Prohlašuji, že jsem bakalářskou práci vypracovala samostatně a všechny použité
prameny a literaturu jsem uvedla v závěrečném seznamu.

.....

V Olomouci dne 19. listopadu 2009

Děkuji Mgr. Radimu Zielonkovi za odborné vedení a inspiraci při tvorbě práce. Stejně tak i všem ostatním, kdo se na procesu tvorby jakýmkoli způsobem podíleli, především pastoračním asistentům a kněžím, kteří pracují a pracovali na DSM ve Staré Vsi nad Ondřejnicí a Dušanu Havrdovi.

Obsah

ÚVOD.....	6
1 VÝVOJ ADOLESCENTA, SOCIÁLNÍ VAZBY A POJMOSLOVÍ.....	8
1.1 Vývoj adolescenta.....	8
1.1.1 Pojem adolescent, vymezení věku	9
1.1.2 Identita.....	10
1.1.3 Hodnoty a ideologie	13
1.1.4 Duchovní život adolescenta	14
1.1.5 Animátor	16
1.2 Sociální vazby adolescenta	18
1.2.1 Vazby adolescenta v rodině a jejich vliv na dospívání	18
1.2.2 Vrstevnická skupina a její vliv na dospívání adolescenta.....	20
1.2.3 Milostné vztahy adolescentů.....	21
1.3 Pojmosloví Kurzu animátorů.....	22
1.3.1 Diecézní středisko mládeže ostravsko-opavské diecéze.....	22
1.3.2 Farní společenství mládeže	23
1.3.3 Mentor Kurzu animátorů.....	24
2 FORMACE ANIMÁTORA A SOCIÁLNÍ ASPEKTY KURZU	26
2.1 Formace animátora.....	26
2.1.1 Obecné cíle kurzu.....	26
2.1.2 Konkrétní cíle pro jednotlivé ročníky	27
2.1.3 Struktura kurzu.....	29
2.1.4 Tématická struktura kurzu a zpracování témat	29
2.1.5 Struktura víkendového setkání.....	32
2.2 Sociální aspekty kurzu.....	34
2.2.1 Charakteristika skupiny animátorů	34

2.2.2	Práce se skupinou animátorů.....	35
2.2.3	Skupinové interakce	36
2.2.4	Dynamika skupiny	37
2.2.5	Pravidla ve skupině	40
2.2.6	Efektivnost práce ve skupině	40
2.2.7	Rituální zvýznamnění ve skupině animátorů	42
2.2.8	Sociální vliv kurzu	43
3	REALIZACE JEDNOTLIVÝCH SETKÁNÍ.....	46
	I. ročník	46
	I/1 – Sebepoznání	47
	I/2 – Sebepřijetí	51
	I/3 – Duchovní obnova.....	54
	I/4 – Modlitba a Písmo svaté.....	56
	I/5 – Teorie a praxe her	58
	I/6 – Příprava prázdninové akce pro děti a následná realizace	60
	Shrnutí: I. ročník	61
	II. ročník	63
	II/1 – Povolání a služba.....	63
	II/2 – Církev a ekumenismus	66
	II/3 – Duchovní obnova	69
	II/4 – Katecheze a komunikace	70
	II/5 – Média a komunikace, závěrečné zkoušky	72
	Shrnutí: II. ročník	74
	ZÁVĚR.....	76
	PRAMENY A LITERATURA.....	79
	SEZNAMY.....	82

Úvod

Kurz animátorů organizovaný Diecézním střediskem mládeže ve Staré Vsi nad Ondřejnicí se zaměřuje na formaci mladých lidí, obvykle adolescentů, kteří se chtějí věnovat službě animátora farního společenství. Kurz animátorů je organizován ve všech českých a moravských diecézích Českou biskupskou konferencí za účelem pastorační mládeže.

V ostravsko-opavské diecézi je kurz realizován již od roku 2000 a jeho formací prošlo více než 250 mladých lidí. Každý ročník kurzu začíná s cca 30 animátory. Jedná se o dvouletý kurz, jehož náplní je jedenáct víkendových setkání a jedna letní akce pro děti. Absolventi kurzu se mohou věnovat službě v církvi jako animátoři malých farních společenství. Tyto farní společenství tvoří sociální zázemí dětí a mladých lidí v prostředí věřících křesťanů. Animátor svým působením toto prostředí výrazně ovlivňuje a utváří pro děti a mládež alternativní program s možným preventivním působením vůči patologickým jevům ve společnosti. Kvalitní formace animátorů může toto působení znásobit.

Cílem práce je sledovat realizaci Kurzu animátorů se zaměřením na sociální rovinu křesťanské formace animátorů. Definujeme práci se skupinou animátorů a budeme hledat jakým způsobem je realizována a jak prohlubuje individuální schopnosti, dovednosti a vědomosti, které animátor může využít při své službě pro farní komunitu.

Pokusíme se teoreticky vymezit vývoj a dynamiku skupiny a její vliv na formaci jednotlivce. Zpracujeme jednotlivá setkání kurzu, v kterých se pokusíme reflektovat a porozumět prolínání animátorské, duchovní a sociální roviny, v pozicích animátora, mentora a skupiny. Budeme hledat jakým způsobem je naplňována a realizována celistvá formace animátorů, která probíhá ve vrstevnické skupině.

Tématem realizace Kurzu animátorů se zabývalo již několik odborníků z řad kněží, teologů i pedagogicky zaměřených mentorů kurzu, avšak nikdy tato problematika nebyla sledována s důrazem na sociální prostředí animátorské skupiny a na její vývoj, dynamiku a vliv na jednotlivce.

Volba pramenů a literatury pro tuto práci je různorodá. Bude využito literatury z oborů: obecná, sociální a vývojová psychologie, sociologie, sociální práce a teologie. Významným aspektem zkoumání jsou materiály Diecézního střediska ve Staré Vsi nad Ondřejnicí a mé vlastní zkušenosti jako účastníka i mentora kurzu.

Kapitoly budou řazeny od obecného vymezení problematiky po praktickou část. První kapitola se věnuje charakteristice adolescentů, jejich vývoji i sociálních vazeb z pohledu vývojové psychologie a sociologie. Dospívání je velice významné a specifické období v životě jednotlivce, proto se tímto tématem budeme zabývat podrobněji. Pro úplnost je zařazeno pojmosloví kurzu.

Druhá kapitola nastíní charakteristiku kurzu a jeho formaci, kterou rozdělíme do dvou podkapitol. První podkapitola zaznamenává cíle a tématickou strukturu. Druhá vystihuje sociální aspekty kurzu, obzvláště specifika práce se skupinou.

Třetí kapitola rozebírá jednotlivá setkání kurzu již z praktického pohledu. Bude sledován vývoj skupiny a její dynamika, následně i vliv skupiny na jednotlivce. Hodnotíme i postavení a působení mentora kurzu v jednotlivých etapách vývoje skupiny.

Pokusíme se zodpovědět na otázky týkající se významu skupiny pro rozvoj jednotlivce – jaký vliv s sebou nese skupinová dynamika a společné prožívání křesťanské víry pro animátory a jaké postavení v cílech kurzu má práce se skupinou.

1 Vývoj adolescenta, sociální vazby a pojmosloví

První kapitola popisuje vývoj dospívající mládeže ve věku 16 – 20 let, jejich sociální vazby a bližší specifikaci pojmů, které se úzce pojí s Kurzem animátorů¹. Vymezení okruhu vývoje adolescenta, sociálních vazeb a pojmosloví nám přibližují tři podkapitoly. V každé z nich se budeme zabývat výše zmíněnými okruhy.

V první podkapitole se věnujeme nosnému okruhu vývoje adolescenta. Dle archívu² Kurzu animátorů se účastníci přihlašují ve věku 16 – 23 let, průměrným věkem je 17,1 let, přičemž nejvíce účastníků je ve věku 16 let. Jedná se tedy o období adolescence.³ Pro potřeby této práce využíváme materiály z archívu začínající kurzem z let 2003/2004. V tomto školním roce již začínal čtvrtý cyklus Kurzu animátorů. Z následujících let víme, že to byl první kurz mající pevnou strukturu a daný řád.⁴

Druhá podkapitola zachycuje sociální vazby adolescenta, v našem případě animátora, obzvláště vliv malých skupin na život a vývoj jednotlivce.

Třetí podkapitola vymezuje důležité pojmosloví týkající se tématu Kurzu animátorů a animátorské činnosti v praxi.

Celá první kapitola tvoří podklad pro úzce specializovanou problematiku Kurzu animátorů.

1.1 Vývoj adolescenta

Z poznatků vývojové psychologie⁵ víme, že můžeme zařadit animátora do období adolescence⁶. V tomto věku člověk hledá a nachází vlastní identitu⁷,

¹ Tyto údaje se týkají především poměrů v ostravsko-opavské diecézi, jsou podobné jako v diecézích a arcidiecézích v České republice, avšak jsou zde drobné změny, týkající se vzniku a fungování Diecézního centra mládeže v Ostravě.

² Zdroj nepublikovaných materiálů – Archív Střediska mládeže ve Staré Vsi nad Ondřejnicí.

³ Srov. tamtéž.

⁴ Předchozí ročníky kurzu nelze dostatečně a kompletně posoudit, protože archivace materiálu nebyla dostatečně zabezpečena a informace jsou útržkovité, tudíž započínám práci až rokem 2003/2004.

⁵ Srov. LANGMEIER, J., KREJČÍŘOVÁ, D. *Vývojová psychologie*, str. 139.

⁶ Srov. VÁGNEROVÁ, M. *Vývojová psychologie*, str. 253.

hodnotí⁸ okolí a přejímá různé ideologické názory a vnitřně utváří hodnotový žebříček. Nelze opomenout, v dnešní době často potlačený rozměr našeho života, vnitřní a vnější duchovní život adolescenta.⁹

Skupinu animátorů označujeme jako sociální systém charakterizovaný svými zákonitostmi a tvořený jednotlivci. Podklad pro tuto podkapitulu představují poznatky z vývojové psychologie, která se vývojem jednotlivce zabývá.

1.1.1 Pojem adolescent, vymezení věku

Období adolescence¹⁰ bývá často ohraničováno věkovým rozpětím 15 – 22 let¹¹. Pro slovo adolescent nacházíme tyto české ekvivalenty: *mládež*, *dorost*, *dospívající*, v posledních letech také často užívané slovo *teenager*. P. Macek hovoří o spodní hranici adolescence již v 10. roku věku dítěte, kdy začíná takzvaná „časná adolescence“, na kterou navazuje „adolescence střední“ ohraničená 14. – 16. rokem věku jedince. Adolescence se uzavírá pozdní fází ve věku 17 – 20 let.¹² Období adolescence probíhá u každého jednotlivce individuálně. Počátek je dán většinou fyziologickou schopností zplodit potomky a následným psychologickým a sociálním dozráváním. Přijetím adolescenta jako dospělého¹³ člena společnosti končí období dospívání¹⁴. Nemůžeme hovořit o obecně platném věku ukončení adolescence. U mnohých jedinců začíná mladá dospělost již v 18. letech, kdy našli nebo budují *svou vlastní existenci*, u některých může trvat období adolescence až k ukončení 30. roku věku života¹⁵. Podle novějších výzkumů je hranice posunuta až k 35 letem.¹⁶

⁷ Srov. ŘÍČAN, P. *Cesta životem*, str. 216-225.

⁸ Srov. MACEK, P. *Adolescence*, str. 68-70.

⁹ Srov. ŘÍČAN, P. *Psychologie náboženství*, str. 23-24.

¹⁰ Z latinského slova *adolscere* – dorůstat, dospívat, mohutnět

¹¹ Srov. LANGMEIER, J., KREJČÍŘOVÁ, D. *Vývojová psychologie*, str. 139

¹² Srov. MACEK, P. *Adolescence*, str.12.

¹³ Dospělost zde není určena hranicí 18. let, ani ukončením vzdělání, nýbrž subjektivním pohledem každého člověka na svůj život v závislosti na míře svobody, zodpovědnosti a nezávislosti.

¹⁴ Srov. MATOUŠEK, O. *Slovník sociální práce*, str. 21.

¹⁵ Srov. ŘÍČAN, P. *Psychologie*, str. 273.

Období adolescence můžeme označit jako jedinečné období jak z pohledu vývojové psychologie, tak i sociální práce. Mění se vztahy k rodičům i ostatní sociální vazby a vztahy k obecně platným normám. Zvyšuje se kritičnost k autoritám a nadřazeným dospělým. Mezi obvyklé projevy adolescentů patří experimentování, které mnohdy překračuje běžné sociální normy za účelem dokázání si vlastní nezávislosti.¹⁷ Toto vede k symbolickým, mnohdy však i k fyzickým, napadením respektovaných hodnot¹⁸. Typické pro období adolescence je tvorba a upevňování charakteru. Mladí lidé se připravují na svou budoucnost. Dokončují svou vzdělávací dráhu¹⁹ a získávají první profesní zkušenosti. Dále dochází k vážnějším vztahům a prvním sexuální zkušenostem.²⁰ V životě mladého člověka nastávají významné a převratné změny, podobně „revoluční“ období se již v životě jedince nebude opakovat.

Období adolescence můžeme specifikovat především bojem o vlastní identitu, kterou si přiblížíme v následujícím oddílu.

1.1.2 Identita

Erik Erikson období adolescence označuje jako „*stadium identity*“²¹. Z pohledu vývojové psychologie hovoříme o identitě jako o hledání²² svého já. Otázky většiny adolescentů tedy zní: „Kdo jsem ve všech svých rolích, kdo doopravdy jsem bez všech svých masek, v čem je smysl mého života?“ Mladí lidé opouští názory a postoje, které získali v dětství od autorit a významných dospělých, přezkoumávají a hledají to, co opravdu chtějí a v co mohou věřit. Adolescenti se snaží být sám sebou, blížit se svém ideálům a všechny své

¹⁶ Srov. VÁGNEROVÁ, M. *Vývojová psychologie*, Dětství, dospělost, stáří. Str. 304.

¹⁷ Srov. VÁGNEROVÁ, M. *Psychopatologie pro pomáhající profese*, str. 789.

¹⁸ Nošení symbolických znaků nebo provokativního oblečení, vandalismus, atd.

¹⁹ Srov. MATOUŠEK, O. *Slovník sociální práce*, str. 21.

²⁰ Srov. ŘÍČAN, P. *Cesta životem*, str. 273.

²¹ Eriksonova teorie osmi stádií - propojení Freudovy psychoanalýzy a židovsko-křesťanské tradice, která popisuje cestu každého jedince v rámci ontogeneze religiozity. Srov. ERIKSON, E. H. *Životní cyklus rozšířený a dokončený*, str. 70.

²² *Budování* evokuje aktivní proces, narozdíl od *hledání*, jež je procesem spíše pasivním.

projevy formovat zvoleným směrem, nejedná se tedy pouze o sebepoznání, ale i o sebeutváření.²³

Hledání a budování totožnosti je cesta plná experimentů, které vždy přinášejí cenné zkušenosti, mnohdy mohou ovlivnit celý život jak pozitivně, tak i negativně a často s sebou nesou velké riziko.²⁴ Experimentování v období střední adolescence odůvodňuje četné změny koníčků i image, dále i různorodé zkušenosti v sexuálním životě, v náboženství, s alkoholem a drogami. V období puberty a adolescence se mladí lidé setkávají i s hlubokými otřesy ve formě nárazu na vlastní limity, hranice, omezenosti, negativní emoce a predispozice. Jejich cesta k poznávání sebe sama je mnohdy ovlivňována pokusy a omyly, které vedou ke konečnému nasměrování identity.

Identita jedince se skládá ze širokého spektra nejrůznějších komponentů, které můžeme z pohledu sociální psychologie rozdělit do dvou základních skupin: *osobního a sociálního aspektu identity*²⁵.

Osobní identita se týká především poznání a přijetí sebe sama.²⁶ Dospívající si uvědomují škálu hodnot, odkrývají své potenciály, skryté možnosti a reálné schopnosti (v čem vyniknout, být užitečný a jedinečný), důležitým prvkem je dále budování mravního řádu²⁷ a upevňování mravních zásad (tedy chování dle společenských pravidel, avšak přijaté každým jedincem svobodně a s plnou odpovědností za sebe sama). Osobní identita se spojuje s fenoménem autentičnosti²⁸, tedy zkoumání pravosti svého jednání²⁹. Osobní identita staví do popředí „já“.

Oproti tomu *sociální identita* označuje vědomí sebe sama na základě členství ve skupině, dochází tedy k sebehodnocení v závislosti na sociálních

²³ Srov. LANGMEIER, J., KREJČÍŘOVÁ, D. *Vývojová psychologie*, str. 156.

²⁴ Srov. ŘÍČAN, P. *Cesta životem*, str. 221-223.

²⁵ MACEK, P. *Adolescence*, str. 63.

²⁶ Témata sebepoznání a sebepřijetí je rozpracováván v Kurzu animátorů při setkáních I/1 a I/2.

²⁷ Dle Pavla Říčana je mravní odpovědnost hlavní složkou identity, tedy jejím jádrem. Srov. ŘÍČAN, P., *Cesta životem*, str. 219.

²⁸ Srov. NAKONEČNÝ, M. *Sociální psychologie*, str. 449-452.

²⁹ Neautentické jednání se zpětně vyznačuje otázkou: „*To jsem přece nebyl já, jak jsem to mohl učinit?*“

vazbách jedince.³⁰ Mladí lidé se často se svoji skupinou identifikují, přejímají tak její žebříček hodnot³¹ a danou skupinu následně preferují.³² Identifikace se skupinou rozšiřuje vnímání identity jedince („My“). Utváření sociální identity souvisí se sociálním statusem a rolí, které jedinec přijímá, nebo mu je přiděluje společnost. Nepřijetí nebo odmítnutí role vede k ohrazení identity.³³

Musíme však rozlišovat mezi sociálním statusem a rolí. Zatímco rolí označujeme chování odpovídající určité pozici, sociálním statusem pojmenováváme soubor práv a povinností. V dětství a dospělosti sociální status většinou odpovídá roli, v období adolescence chování mnohdy nekoresponduje s právy a povinnostmi.³⁴ Tento rozpor je velice významný pro tvorbu sociální identity.³⁵

Identita jedince se utváří během celého života, dochází k jejímu ujasňování, upevňování či přetváření, avšak období adolescence je pro hledání identity adolescence *vrcholem osobního zápasu o identitu*³⁶.

Budování identity vede dvěma stádii, nejprve nastupuje stabilizace vztahu k rodičům a posléze se mladý člověk psychicky osamostatňuje.³⁷ Problém nastává, když k *zápasu o identitu* vůbec nedojde, a to v případě, kdy mladí lidé pouze slepě napodobují příklad svých rodičů, mediálních vykonstruovaných vzorů³⁸, popř. zvolí-li si únik do samoty. Jejich identita se utváří nepřírozně,

³⁰ Jako příklad můžeme uvést zvyšování kladného sebehodnocení v závislosti na příslušnosti k významné sociální skupině.

³¹ Do Kurzu animátorů se účastníci hlásí dobrovolně, je tedy pravděpodobné, že identifikace se skupinou bude snadnější. Předpokládáme, že dojde k přijetí žebříčku hodnot dané animátorské skupiny.

³² Srov. HEWSTONE, M., STROEBE, W. *Sociální psychologie*, str. 556.

³³ Srov. ERIKSON, E. H. *Životní cyklus rozšířený a dokončený*, str. 72.

³⁴ Uvedme příklad mladého člověka, jež má osmnáct let. Očekává se od něj, že bude rozumný a chovat se dospěle, avšak jeho ekonomická závislost na rodičích ho nutí, je poslouchat, např.: ohledně příchodů domů. Tzv. mezistatus, mezirole. „*Cítím se jako malý fracek, když mě pořád kontroluješ.*“

³⁵ Srov. LANGMEIER, J., KREJČÍŘOVÁ, D. *Vývojová psychologie*, str. 157-158.

³⁶ ŘÍČAN, P. *Cesta životem*, str. 219.

³⁷ Srov. tamtéž, str. 223.

³⁸ Srov. ŘÍČAN, P. *Psychologie náboženství*, str. 291.

bez návaznosti na sociální vazby, které jsou pro adolescenty obvyklé. Budování identity tak není podloženo pevnými základy.

Podstatnou částí identity tvoří hodnoty a světonázorová orientace, kterým se budeme věnovat v následujícím oddílu.

1.1.3 Hodnoty a ideologie

Mravní normy, hodnoty a ideologie tvoří základ pro tvorbu úsudku o pojetí dobra a zla. V období adolescence dochází jednak k revoluční proměně sociálních vztahů a také k rozvoji logického a abstraktního myšlení. Toto se stává základem pro tvorbu morálky a světonázorové ideologie. Mladí lidé se snaží nalézt propojení mezi dětským pojetím dobra a zla, které je většinou motivováno egocentrismem, systémem odměn a trestů, a dospělou morálkou. Utváření morálky bývá specifikováno jako cesta od sobeckosti k upřímným vztahům k druhým lidem.³⁹

Z pohledu sociologie hovoří Petr Sak o utváření hodnotové orientace jako o sociálním zrání, jež můžeme definovat jako proces: *„který probíhá pod tlakem měnící se sociální pozice a rolí, vedoucí k postupné proměně objektu společenské péče ve společenský subjekt. Sociální zrání probíhá ve dvou základních rovinách, v oblasti vědomí a v rovině osvojování si sociální kompetence“*⁴⁰

Obecným základem pro sociální zrání tvoří světonázor neboli ideologie. Vidíme jakousi kostru, z které vycházejí systémy spojené s chováním člověka. V tomto i minulém století vnímáme trvalý úpadek jednotného světonázoru⁴¹ a relativizaci hodnotových systémů.

Mladým lidem se nabízí široké spektrum světonázorových orientací, což předpokládá nevyrovnanost a vnitřní rozepře.⁴² Hodnotové systémy získané v adolescenci do jisté míry determinují i celý dospělý život jedince. Většinou se nemění věkem daná ideologie, ale subjektivní přístup k ní. Adolescenti

³⁹ Srov. MACEK, P. *Adolescence*, str. 66-70.

⁴⁰ SAK, P. *Proměny české mládež*, str. 35.

⁴¹ Tento úpadek je spojen i se ztrátou vlivu katolické církve v našich zemích v první polovině 20. století a následnou ateistickou výchovou v období komunismu. Srov. SAK, P. *Proměny české mládeže*, str. 37.

⁴² Srov. MACEK, P. *Adolescence*, str. 68.

vnímají hodnotový systém zcela absolutisticky⁴³. Vzhledem k tomu, že období adolescence ovlivňuje celý život, vidíme jako potřebné, aby byli mladí lidé v kontaktu s osobou⁴⁴, pro kterou jsou mravní otázky aktuální a niterně řeší rozpory dobra a zla.⁴⁵ Tato potřeba se znásobuje nestabilitou, vnitřními rozepřemi mladých lidí a dále jejich inklinací k ideologiím, které jim jsou přesvědčivě nabídnuty.⁴⁶

Vzhledem k tomu, že hodnotový systém se utváří na základě sociálních zkušeností, není možné jej formovat přímým útokem na hodnotový systém jedince, ale vytvořením žádoucího sociálního prostředí. Dospívající vyhledávají často prostředí svých vrstevníků, proto jako adekvátní prostředek k vytvoření kýžené hodnotové orientace vidíme ve skupině mladých lidí, kteří se scházejí dobrovolně pod vedením zkušeného a mravně odpovědného jedince. Dochází k interiorizaci pozitivních hodnot na základě zkušeností jednotlivce s danou skupinou.⁴⁷

Ideologický světonázor účastníků kurzu vychází z křesťanství a niterného duchovního života. V následujícím oddílu se tedy budeme zabývat duchovním životem adolescentů.

1.1.4 Duchovní život adolescenta

P. Říčan řadí budování spirituální identity mezi velice důležité prvky dospívání. Pro mnohé adolescenty je spiritualita jádrem jejich osobnosti (nahrazuje tak mravní odpovědnost, respektive je jí nadřazena).

Budování této složky totožnosti je „v naší silně ateistické společnosti zatíženo tím, že mladí lidé těžko hledají důvěryhodné spirituální vůdce, nemluvě ani o příslušných institucích, na druhé straně je však naopak usnadněno tím,

⁴³ Hledají absolutní pravdu a spravedlnost, stávají se reformátory lidstva, tvůrci míru, atd. Srov. LANGMEIER, J., KREJČÍŘOVÁ, D. *Vývojová psychologie*, str. 157.

⁴⁴ Mentoři Kurz animátorů jsou velice důležitými osobami, které fungují jako mravní i duchovní vzor pro účastníky.

⁴⁵ Srov. ŘÍČAN, P. *Cesta životem*, str. 210-212.

⁴⁶ Srov. ŘÍČAN, P. *Psychologie náboženství*, str. 291-292.

⁴⁷ Srov. SAK, P. *Proměny české mládeže*, str. 40-41.

že na ně není vykonáván nátlak, aby přijali tu či onu víru, nebo dokonce aby se hlásili k té či oné církvi.“⁴⁸ Je však základní lidskou potřebou vnímat nebo doufat „v něco“, co člověka přesahuje. V období adolescence se tato touha obvykle ještě více stupňuje.

Všichni účastníci kurzu jsou praktikující křesťané⁴⁹, pokřtění či připravující se na křest. Základní predispozicí je touha po duchovním růstu a zkvalitnění prožívání víry. Jedná se o čistě subjektivní záležitost, avšak prožívání své víry ve společenství, společné modlitby, rozhovory a diskuse nad vybranými tématy s křesťanskou tematikou vedou většinu jedinců k hlubšímu zamyšlení, srovnávání své úrovně víry⁵⁰ s ostatními vrstevníky a tudíž i k prohloubení vlastní víry.

V období pubescence a následně adolescence jsou mladí lidé vystaveni hluboké změně i ve vnímání své víry. První krok této změny se objevuje někdy v jedenácti letech jedince. V té době se odkrývá schopnost *abstraktního myšlení*⁵¹. Tedy představy o věcech víry narážejí na své hranice a je potřeba se s nimi vypořádat. Tento proces vrcholí v období pubescence, kdy se zároveň přidává i revolta vůči rodičům, zároveň revolta i vůči všem hodnotám, které jsou rodiči prezentovány. Dospívající mohou reagovat vyhroceně, stávají se tedy ateisty nebo přestávají chodit *do kostela*. Projevem jejich vzpoury vůči hodnotám rodičů může být i odlišný způsob prožívání víry, např.: rodiče preferují naučené modlitby a mariánskou úctu, jejich dítě přichází se spontánní modlitbou vlastními slovy a františkánskou spiritualitou.

⁴⁸ ŘÍČAN, P. *Cesta životem*, str. 220.

⁴⁹ Tato hodnota není nijak měřitelná, avšak člověk, který chce pomoci dalším lidem k duchovnímu růstu ve víře, by sám měl mít předpoklady kvalitního křesťanského života. Při přihlášce do kurzu musí každý uchazeč zaslat i potvrzení a vyjádření kněze ze své farnosti, jež by měl daného uchazeče označit jako vhodného kandidáta pro formaci kurzu. Tato vlastnost účastníka kurzu není objektivně měřitelná a hodnotitelná, avšak předpokládá se a je žádoucí.

⁵⁰ Toto označení používají mladí lidé sami, nejedná se o odborný teologický termín. Můžeme jej odůvodnit poznatky vývojové psychologie, kdy mladí lidé mají neustalou potřeby srovnávat se se svými vrstevníky.

⁵¹ ŘÍČAN, P. *Psychologie náboženství*, str. 290.

Hledání svého způsobu prožívání víry přichází v období hodnotového boje s rodiči a pozvolna přechází k hledání „svého vlastního způsobu“, tedy součást hledání své identity. Jan Pavel II. toto období nazývá „*sebeuskutečňováním*“⁵². V rámci teologie můžeme mluvit o „*obrácení*“, tedy o obratu od hříchu a sobectví, které vychází ze „*spontánní tendence adolescentů, případně mladých dospělých, kteří postupně překonávají dětskou mentalitu a stavějí se na vlastní nohy.*“⁵³ V západních kulturách mladí lidé často hledání své identity uskutečňují na vlastní pěst. Tento jev způsobuje individualistická orientace západních kultur. I v rámci duchovního vývoje mnohdy chybí doprovázející osoby, které by mladým lidem pomáhaly překonávat dané období. Mladí lidé ze své podstaty touží po hlubokých a mystických zážitcích, které při nemonitorovaném hledání mohou vést směrem k patologickým jevům (např.: stavy způsobeny halucinogenními drogami, příslušnost k sektě, atd.).

Mladé lidi (obvykle adolescenty), kteří žijí niterným duchovním životem v rámci katolické církve a angažují se do života ve své farnosti a nejbližším okolí, nazýváme *animátoři*⁵⁴. Bližší specifikaci se budeme zabývat v následujícím oddílu.

1.1.5 Animátor

Vymezení pojmu animátor začneme jeho doslovným překladem. Slovo *anima* označuje duši. Hovoříme tedy o animátorovi, jako o člověku, který přináší ducha do skupiny. Nejedná se o autoritativního vůdce nebo zvoleného zástupce skupiny, ale člověka, který doprovází skupinu mladých lidí takovým způsobem, aby setkávání této skupiny nebylo bez obsahu.⁵⁵ Termín animátor se spojuje s tvůrcem animovaných filmů, kdy neživým obrázkům je vdechován život.⁵⁶ Stejně tak i animátor by měl „neviditelně“ vdechovat život skupině, se kterou

⁵² JAN PAVEL II. *Kristus Vás miluje*, str. 36.

⁵³ ŘÍČAN, P. *Psychologie náboženství*, str. 292.

⁵⁴ Slovo *animátor* se stejným významem je užíváno i v některých dalších křesťanských církvích v ČR, např.: baptisté sedmého dne atd.

⁵⁵ Srov. BALÍK, J. *Na cestě s mladými*, str. 305-308.

⁵⁶ Srov. PÁVKOVÁ, A. a kol. *Pedagogika volného času*, str. 79.

pracuje, pomocí nedirektivních metod a dále by měl vést mladé lidi k seberealizaci pozitivním způsobem. Práce animátora by měla být založena na blízkých vztazích mezi ním a skupinou, jejíž je součástí⁵⁷. V terminologii sociální práce se setkáváme s pojmem *streetworker* – sociální pracovník vyhledávající své klienty v jejich přirozeném prostředí, většinou věkově blízký dané cílové skupině. Animátor není *streetworker*, ale jeho služba vychází z podobných předpokladů, tedy z blízkého kontaktu se skupinou v jejím přirozeném prostředí s nabídkou alternativního trávení volného času, z modifikace vzorců chování a vedení k novým zkušenostem skupiny.⁵⁸

Mladý člověk, který se chce stát animátorem, by měl projít přípravou. I když skupiny mladých lidí vznikají většinou neformálně, existuje reálná potřeba, aby člověk, který tuto skupinu animuje, měl jisté předpoklady a dosáhl určité zralosti v sociální, duševní i duchovní rovině.

*Duchovní zralost se vyznačuje hlubokou harmonií osobnosti, bohatším a uvědomělejším vlastněním pravdy, uměním obětovat se v lásce, plným vědomím přesných odpovědností v církvi a ve společenském soužití.*⁵⁹

Duchovní zralost nelze objektivně poměřovat, ale předpokládá hluboké zakořenění do života s Kristem. Animátor je obvykle ve stejném věku jako ostatní členové skupiny, avšak očekává se od něj, že v rámci duchovní, duševní i sociální roviny bude „o krok napřed“, avšak nikoli profesionál.

Animátor své působení neomezuje jen na religiózně orientované vrstevníky, ale jeho služba by měla směřovat obecně ke všem lidem v jeho blízkém sociálním okolí. Zde se odehrává jeho život, vždy v návaznosti na nejrůznější sociální skupiny, nikoliv odděleně a osamoceně. Proto nyní přejdeme k sociálním vazbám adolescenta.

⁵⁷ Animátor nestojí mimo skupinu, je její součástí, nemusí být ani její vůdce.

⁵⁸ Srov. MATOUŠEK, O. a kol. *Metody a řízení sociální práce*, str. 169-175.

⁵⁹ Srov. FIORES, S., GOFFI, T. *Slovník spirituality*, str. 4.

1.2 Sociální vazby adolescenta

V následující podkapitole se budeme zabývat postavením animátora jako jednotlivce v systému nejrůznějších sociálních vazeb z pohledu sociální práce a sociální psychologie. Většinou se jedná o malé skupiny, které svými vnitřními i vnějšími interakcemi ovlivňují život animátora. V první řadě se zaměříme na rodinu, zajímat nás budou obzvláště vztahy k rodičům, následně k nejrůznějším typům vrstevnických skupin. Mezi malé skupiny zařazujeme také i dyády vznikající vzájemnou sympatií či erotickou přitažlivostí. Sociální vazby jsou dle Adlera velice důležité, považuje člověka za společenské individuum a jeho sociální potřeby řadí mezi priority.⁶⁰ Poslední podkapitola se věnuje farnímu společenství, v němž se služba animátora většinou uskutečňuje.

1.2.1 Vazby adolescenta v rodině a jejich vliv na dospívání

Rodina tvoří základ každé společnosti. Reprodukují člověka jako biologický druh. Rodina se však stává také prostředkem pro jeho zrůstání do kultury a společnosti. Předurčuje osobní vývoj každého jedince a skrze rodinu získávají mladí lidé sociální dovednosti a hodnoty.⁶¹ Základním vztahem pro adolescenty zůstávají vztahy k rodičům. I přes konflikty s autoritou a kritický postoj k rodičům⁶² je tato vztažnost velice důležitá a má velký vliv na vývoj dospívajících.

Rodina má nenahraditelné místo v životě každého jedince a to i v případě, že děti hledají významné vztahy v partách svých vrstevníků. Mnohé teorie popisují vztahy v rodině v období adolescence jako vyhrocené a plně otevřené vzpoury.⁶³ K těmto jevům v rodinách dochází, avšak se nejedná o jev obecně platný, spíše determinovaný sociálním a vztahovým prostředím rodiny.⁶⁴ Nicméně nemůžeme popřít, že mladí lidé konfrontují hodnoty a chování svých

⁶⁰ Srov. KRATOCHVÍL, S. *Psychoterapie*, str. 116.

⁶¹ Srov. MATOUŠEK, O. *Rodina jako instituce a vztahová síť*, str. 62.

⁶² Obecně nemůžeme hovořit o vzpouře a revoltě vůči rodičům, neboť ve většině rodin k vážným roztržkám nedochází.

⁶³ Např.: E. Erikson, nebo pojetí dospívání v období německého romantismu jako „Sturm und Drang“

⁶⁴ Srov. MACEK, P. *Adolescence*, str. 14-16.

rodičů kriticky. Jedná se o projevy emancipačního procesu, kdy se děti snaží vymanit ze závislosti na rodičích. Jedná se o proces, který by měl vést k osamostatnění dítěte. Projevy tohoto procesu mohou být bolestivé jak pro rodiče, tak i pro děti, např.: dočasné ochladnutí vztahů, kritika chování nebo opovrhování hodnotami vyznávané rodiči.⁶⁵ Mnohé negativní projevy jsou znakem nejistoty a obrany proti úzkosti. Změna vztahu k rodičům a mnohé konflikty s nimi jsou účinnými prostředky k vybudování vlastní identity.⁶⁶

Mladí lidé v období adolescence jsou již pohlavně zralí, intelektuálně a vědomostně na podobné úrovni jako jejich rodiče. Jsou obratní, rychlí a zdatní, s touhou vlastního sebeuskutečnění, avšak i nadále jsou většinou ekonomicky závislí na rodičích. Období této závislosti a tedy i adolescence se v současnosti prodlužuje, obzvláště u vysokoškoláků⁶⁷. Status studenta, který s sebou nese ve většině případů finanční a existencionální závislost na rodičích, obnáší také i status dítěte a to i u osob starších 18 let (hranice plnoletosti u většiny mladých lidí nemá hlubší význam z hlediska duševního vývoje).⁶⁸ Dospívající jsou tedy i nadále z pohledu svých rodičů dětmi, z pohledu státu dospělými, plně zodpovědným jedinci. Každý jedinec si nutně klade otázku, kým je ze svého vlastního pohledu? Tato otázka, vyprovokovaná generační konfrontací mezi dětmi a rodiči, je podle Pavla Říčana velice důležitým mezníkem v životě, který nelze pominout bez vážnějších důsledků.

V období adolescence se obecně zmenšuje závislost dospívajících na rodině a její vliv slábne. Významnost získává vrstevnická skupina, se kterou se mladí lidé identifikují a získávají zde sociální identitu⁶⁹.

⁶⁵ Srov. LANGMEIER, J., KREJČÍŘOVÁ, D. *Vývojová psychologie*, str. 149.

⁶⁶ Srov. MATOUŠEK, O. *Slovník sociální práce*, str. 21.

⁶⁷ Tento poznatek je dobře viditelný i na průběhu Kurzu animátorů. Animátoři starší 20 let, kteří se do kurzu přihlašují, obvykle ještě studují na vysoké škole, ve většině případů jsou i plně závislí na rodičích.

⁶⁸ Srov. ŘÍČAN, P. *Cesta životem*, str. 192.

⁶⁹ Srov. VÁGNEROVÁ, M. *Psychopatologie pro pomáhající profese*, str. 791.

1.2.2 Vrstevnícká skupina a její vliv na dospívání adolescenta

Dospívající se orientují na své vrstevníky, což je způsobeno zvýšenou potřebou sociálních kontaktů a erotických potřeb, mimořádný význam má parta vrstevníků.⁷⁰ Pocit příslušnosti ke skupině je ústřední záležitostí v každé osobnostní struktuře.⁷¹ Tato skupina se pro adolescenty stává významným měřítkem, na kterém si každý jedinec určuje svou identitu a zároveň od této skupiny žádá uznání, což tvoří základ pro sebehodnocení jedince. Vrstevnícká skupina s sebou přináší i sociální status a pocit vlastní hodnoty. Adolescenti nekriticky přijímají nové vzory a nové cíle. Někteří jedinci však své vrstevníky nevyhledávají a uzavírají se do svého nitra s pocitem ublíženosti a utrpení.⁷²

Můžeme rozlišovat více typů vrstevníckých skupin, které rozlišujeme podle počtu a věku členů a intenzity vztahů.

V časně adolescenci vznikají malé skupiny, které mají tři až deset členů. Panuje zde vysoká míra koheze a tyto skupiny jsou buď chlapecké, nebo dívčí. Ve střední adolescenci se tyto skupiny setkávají ve *větších skupinách*, obvykle do třiceti členů. Zde vzniká prostor pro zahájení heterosexuálních erotických vztahů.⁷³ Vrstevnícké skupiny mnohdy slouží jako prostředek pro ujasňování vztahu k sobě a hledání identity,⁷⁴ jde tedy spíše o konfrontaci a potřebu srovnání⁷⁵, než o blízké přátelství.

Přátelské vztahy v období adolescence mají obvykle jinou podobu v závislosti na pohlaví. Děvčata více lpí na blízkých přátelských vztazích a funkce těchto vazeb je většinou dána společným sdílením pocitů. Oproti tomu chlapecká přátelství inklinují ke kolektivům a jejich citová zangažovanost v těchto vztazích bývá zpravidla nižší než u dívek. Chlapci si cení sociálních dovedností, respektu a pevnosti postojů a tyto přátelství mají základ

⁷⁰ Srov. SAK, P. *Proměny české mládeže*, str. 40.

⁷¹ Srov. KRATOCHVÍL, S. *Psychoterapie*, str. 115.

⁷² Srov. LANGMEIER, J., KREJČÍŘOVÁ, D. *Vývojová psychologie*, str. 149.

⁷³ Rozdělení vrstevníckých skupin dle B. Dunphyho. Srov. MACEK, P. *Adolescence*, str. 57.

⁷⁴ Srov. tamtéž, str. 63.

⁷⁵ Tzv. „vrstevnícká aréna“ – srov. VÁGNEROVÁ, M. *Vývojová psychologie*, str. 285.

ve společných zájmech a aktivitách. Přátelské vztahy mezi dívkou a hochem bývají výjimečné.⁷⁶

Dle výzkumu Petra Saka, který se zabývá hodnotami mládeže, vyplývá, že index přátelství u mládeže ve věku 15 -18 let je větší než index rodiny. Přátelství znamená pro adolescenty významnější instituci než rodina, avšak vzájemný poměr indexů se vyrovnává se vzrůstajícím věkem.⁷⁷ Vysoký index v tomto výzkumu vykazuje láska a životní partner, proto v následujícím oddílu se budeme věnovat milostným vztahům adolescentů.

1.2.3 Milostné vztahy adolescentů

Navazování milostných a erotických vztahů je pro období adolescence typické, souvisí s potřebou blízkosti, intimity a porozumění. První náznaky se objevují v době, kdy mladí lidé objevují svou vlastní sexualitu, avšak projevy se liší v závislosti na pohlaví. Mužská sexualita se spojuje s dobýváním, někdy dokonce až s agresí. Chlapci často prezentují své zkušenosti ve skupině a získávají tak větší sociální status. Dívky spíše řeší v rámci sexuality svou atraktivnost, vlastní sexualitu podněcuje partner, nikoli vrstevnická skupina. Sexualita je spojena s přijetím vlastního těla, které tvoří jeden z aspektů identity jedince. Musíme však rozlišovat mezi sexuální identitou, která se pojí s přijetím sebe sama jako muže či ženy, a sexuální orientací.⁷⁸ Vědomým motivem pro začátek sexuálního života je obvykle pudová potřeba podněcená zvědavostí. Mnozí adolescenti podléhají tlaku svých vrstevníků a především dívky často ustoupí naléhání chlapce. Dalším motivem, obzvláště pro hochy, může být otázka prestiže („lovecké“ úspěchy). Tyto motivy však nevylučují přání adolescentů, aby jejich sexuální život byl spojen s hlubším a trvalejším vztahem,⁷⁹ spojeným s blízkostí, intimitou a porozuměním.

⁷⁶ Srov. MACEK, P. *Adolescence*, str. 59.

⁷⁷ U mladých lidí ve věku 24 -30 let je význam rodiny opět důležitější než význam přátelství. Srov.: SAK, P. *Mládež na křižovatce*, str. 11.

⁷⁸ Srov. MACEK, P. *Adolescence*, str. 60.

⁷⁹ Srov. ŘÍČAN, P. *Cesta životem*, str. 207.

Nejsilnější mezilidskou vazbou je láska. Tato hodnota se však neomezuje na rovinu lidské reprodukce. Dle výzkumu P. Saka má láska v životě adolescentů trvale přední místo, avšak otázkou zůstává, zda láska reálně tvoří základ hodnotové pyramidy, nebo její přední místo je dáno frustrací z absence této hodnoty.⁸⁰

1.3 Pojmosloví Kurzu animátorů

V této podkapitole nám jde o představení Kurzu animátorů, jeho struktury a prostředí, ve kterém je realizován.

Naše práce čerpá z archivu Diecézního střediska mládeže ve Staré Vsi nad Ondřejnicí. Materiály archivu byly vypracovávány různými členy týmu bez jednotných pravidel pro používání pojmů. Kurz animátorů je na Diecézním středisku mládeže ve Staré Vsi nad Ondřejnicí (dále již DSM) realizován od roku 2000. Prošel mnohými změnami a reformami. Navázal na realizaci kurzů v rámci ostatních diecézí České republiky. Vzorem byl dvouletý formační kurz pro animátory, který od roku 1997 probíhá v Rajnochovicích (olomoucká arcidiecéze). Od školního roku 2003/2004 se ustálil seznam témat všech jedenácti setkání a ty zůstaly konstantní až do dnešní doby. Název kurzu není jednotný po celou dobu trvání. Pro potřeby této práce dále užíváme *Kurz animátorů*.

1.3.1 Diecézní středisko mládeže ostravsko-opavské diecéze

Jedná se o instituci zřízenou Biskupstvím ostravsko-opavským v roce 1997. Její sídlo se nachází na faře ve Staré Vsi nad Ondřejnicí. Hlavní náplní a posláním DSM je vytváření a realizace jednorázových či opakovaných akcí pro mládež ostravsko-opavské diecéze za účelem pastoračním a formačním. Nosným programem spatřujeme v Kurzu animátorů. Další akce DSM se pořádají většinou jednorázově a specificky se zaměřují na určitou věkovou skupinu, popř. určité téma⁸¹. Mezi další cyklické akce patří Kurz partnerství pořádaný

⁸⁰ Srov. SAK, P. *Mládež na křižovatce*, str. 11

⁸¹ Hudební víkend, víkend pro-cetileté, adventní duchovní obnova, letní tábory pro děti z pohraničí, atd.

ve spolupráci s Centrem pro rodinu⁸². DSM spolupracuje s Diecézním centrem mládeže (dále DCM) a společně vytvářejí diecézní akce, např.: Diecézní setkání s otcem biskupem a mládeží.

DSM a DCM vytváří informační i akční síť, která monitoruje a mentoruje službu animátorů v rámci diecéze. Jako funkční zástupci v rámci této sítě figurují: děkanátní kaplan⁸³ pro mládež a laický zástupce⁸⁴ děkanátu.

DSM a její aktivity směřují k niternému prožívání křesťanství mladých lidí jak individuálně, tak i ve společenství. V následujícím oddílu se budeme věnovat farním společenstvím, které působí v mnoha farnostech ostravsko-opavské diecéze.

1.3.2 Farní společenství mládeže

Farní společenství mládeže, mezi mladými nazývané jako *spolča*, existují v mnohých farnostech. Jedná se obvykle o malé neformální skupiny mladých lidí. Základem těchto skupin bývá většinou příslušnost k dané farnosti. Nejedná se o sekularizaci mladých od zbytku farního společenství, ale o intenzivněji prožívanou víru uvnitř skupiny mládeže. „*Tato společenství musí být v těsném spojení s farním centrem, ze kterého čerpají svoji farní identitu.*“⁸⁵

Tyto farní společenství mládeže můžeme přirovnat k *animačním skupinám*, jejichž základ tvoří blízké vztahy, spontánní iniciativa, sdílení společných zájmů a prostor. V těchto skupinách funguje animátor jako vedoucí prvek, který zaštiťuje programové a osobní činnosti. Samotní členové animační

⁸² Oddělení ostravsko-opavského biskupství

⁸³ Kněz zodpovědný za mládež v daném děkanátě. Pod jeho působení spadají děkanátní akce pro mládež, monitoring farních společenství v celém děkanátě, realizace schůzek, kterých se účastní animátoři z jednotlivých farností děkanátu a laický zástupce za děkanát.

⁸⁴ Mladý člověk, který působil ve své farnosti jako animátor, a v současné době převzal zodpovědnost mládežnické akce v děkanátě, spolupracuje s děkanátním kaplanem pro mládež, spoluorganizuje schůzky děkanátních animátorů. V průměru jednou za tři měsíce se účastní na DSM víkendového setkání zástupců za děkanáty na diecézní úrovni. Zde společně s ostatními zástupci, s kaplany pro mládež a s pracovníky DSM a DCM monitorují pastorační práci s mládeží, život v jednotlivých farnostech, plánují diecézní akce a vytvářejí pastorační plán práce s mládeží na následující období.

⁸⁵ GÓRECKI, E. *Církev se uskutečňuje ve farnosti*, str. 18.

skupiny však nesou váhu odpovědnosti a rozhodování. Tato skupina nabízí každému jednotlivci, aby objevoval sebe sama v návaznosti na blízké sociální vazby, navrhoval a rozhodoval o změnách, které upravují životní podmínky skupiny a prožíval vztahy uvnitř i vně skupiny.⁸⁶ (Zde máme na mysli vztahovost, která by měla směřovat ze skupiny směrem k farnosti.)

Tyto společenství si berou za vzor komunitu prvních křesťanů. Vznikají obvykle z potřeby podílet se hlouběji na životě církve. Animátor společenství bývá veden křesťansky vyvráždějším osobou, může se jednat o kněze ve farnosti, popř.: o mentora kurzu, který by měl zastupovat církevní ideály a učení. Postavě mentora kurzu se budeme věnovat v následujícím oddílu.

1.3.3 Mentor Kurzu animátorů

Mentor kurzu je vždy zkušená a kompetentní osoba poskytující animátorskou, sociální i duchovní podporu, poradenství, vedení a doprovázení, předává a zprostředkovává vědomosti a dovednosti osobě méně zkušené s cílem usnadnit jí sociální, animátorský a duchovní rozvoj.⁸⁷

Mentor kurzu je obvykle mladý člověk, který sám v minulosti prošel kurzem a byl aktivně činný v pastorační či animátorské činnosti. Aktivně se zapojuje do života církve, prošel všemi iniciačními svátostmi, pravidelně přijímá eucharistii a přistupuje k svátosti smíření. Mentor by měl být pro mladé animátory vzorem. K jeho osobě vzhlíží účastníci kurzu v poněkud zidealizované podobě. Mladí lidé mnohdy mezi mentory hledají své vzory, proto je důležité, aby mentor kurzu byl člověk hluboce zakořeněný ve své víře a s pevnými morálními zásadami a postoji.

Hlavní význam činnosti mentora spočívá v průvodcovství a doprovázení. Zastupuje ve skupině roli psychoterapeuta. V rámci kurzu nemůžeme hovořit o erudovaném odborníkovi, avšak znalosti z pedagogiky, vývojové psychologie

⁸⁶ Srov. PÁVKOVÁ, J. a kol. *Pedagogika volného času*, str. 79-80.

⁸⁷ Srov. *ABZ.cz: Slovník cizích slov: Mentor* [online]. Dostupný z WWW: < http://slovník-cizich-slov.abz.cz/web.php/hledat?typ_hledani=prefix&cizi_slovo=mentor >

a zásad při práci se skupinou jsou významným pozitivem. Především by však mentor měl být člověk empatický a autoritativní.⁸⁸

Na mentora kurzu je kladena zvýšená pozornost. Pro účastníky se stává „celebritou“. Stejně jako u terapeutů sociálních skupin, i mentor kurzu je důležitým pojítkem v interakcích skupiny. Kopřiva o vedoucím skupiny říká: „*Pomocí různých technik pracovník facilituje navazování vztahu mezi členy skupiny, investuje do nich i svou osobnost, nabízí lidský vztah v rámci profese.*“⁸⁹

Mentor, kněz a další spolupracovníci kurzu žijí dočasnou dobu na DSM (obvykle dva roky). Vytvářejí zde komunitu založenou na intenzivním životě podle evangelia. Toto společenství přijímá do svého středu jak jednotlivce, tak i skupiny jako jsou např.: animátoři. Základním typem formace kurzu je tedy vzor života komunity a zkušenost v rámci tohoto společenství.⁹⁰

⁸⁸ Srov. RIEGER, Z. *Lod' skupiny*, str. 28.

⁸⁹ MATOUŠEK, O. *Metody a řízení sociální práce*, str. 157.

⁹⁰ Srov. BALÍK, J. *Diecézní centra života mládeže 1*, str. 13.

2 Formace animátora a sociální aspekty kurzu

Předchozí kapitola nás uvedla do základních pojmů, umožnila všeobecný vhled a vymezila mantinely pro oblasti psychologické a sociální práce v horizontu vlastní pastorační činnosti. Touto druhou kapitolou se přímo dotkneme jádra našeho tématu a to v podobě vlastní formace animátora, nahlédneme do určitých sociálních aspektů kurzu. Nyní začneme naše téma pohledem na formaci animátora.

2.1 Formace animátora

Celý kurz je zaměřen na formaci mladého člověka v rovině duchovní, animátorské a lidské – z našeho pohledu sociální. Rovina duchovní náplně kurzu se zaměřuje na prohlubování víry a získávání hlubšího vztahu k podstatám víry, následná aplikace poznatků a prožitků do života. Animátorská rovina si dává za cíl rozvíjení schopností a dovedností mladého člověka jako animátora skupiny, zároveň je cílem předávání poznatků ohledně problematiky vedení společenství. Třetí rovina je zaměřena na formaci lidského charakteru pomocí sociální práce ve skupině a získávání všeobecných poznatků a vědomostí.⁹¹ Všechny roviny se ve své formaci prolínají a jsou zároveň i přirozeně ovlivňovány dynamikou vrstevnické skupiny. Takto propojené roviny vytváří kompaktní celek formace mladého člověka.

V této podkapitole se budeme snažit předložit obecné a konkrétní cíle Kurzu animátorů.

2.1.1 Obecné cíle kurzu

Jako obecný cíl kurzu můžeme považovat formaci mladého člověka, který prohlubováním duchovní roviny získává pevnější kořeny své víry. Tato se upevňuje stálou aplikací v animátorské činnosti a dále i v běžném každodenním životě, čímž ovlivňuje své sociální vazby.

⁹¹ Srov. ZIELONKA R., *Rozbor změn teoretické a praktické části Kurzu animátorů*, str. 29.

2.1.2 Konkrétní cíle pro jednotlivé ročníky

Cíle jsou rozděleny do třech základních skupin: vzdělávací, formační a pastorační, dále každý z těchto cílů má svoji teoretickou a praktickou část. Tyto cíle ovlivňují tři výše zmíněné roviny (viz podkapitola 2.1).⁹² Mimo tyto cíle stojí cíl prožitkový, který podporuje pozitivní vývoj v rámci dynamiky skupiny.

Dynamika skupiny se uskutečňuje v prožívání týmové spolupráce, vypjatých situací, modlitby i zábavy. Kurz animátorů staví své cíle na skupinové dynamice⁹³. Toto zacílení je znatelné ve struktuře kurzu obsahující skupinové prožitky a zkušenosti ze společně vytvářených akcí.

Současní i dřívější mentoři kurzu a jeho absolventi vypracovali cíle, které dávají kurzu a jeho jednotlivým ročníkům jasný rámec.⁹⁴ Ujasněme si, v čem spočívá aktuální rámec Kurzu animátorů. Pokusíme se nastínit jednoduchým způsobem obsah tohoto rámce:

I. ročník

- *vzdělávací*: naučení a pochopení Desatera; sebepoznání a sebepřijetí; objasnění základů Katechismu katolické církve – obzvláště podrobné rozpracování modlitby Věřím v Boha; poznání Boha; stručný úvod do biblistiky – Písmo svaté; modlitba, teorie a praxe her
- *formační*: vytvoření kolektivu; nácvik komunikačních technik; společné prožití silných zážitků; aplikace Desatera do vztahů mezi lidmi

⁹² Na výsledcích vybraných cílů bylo užito materiálů z komise pro Kurz pro animátory. Tato komise byla ustavena při Sekci pro mládež při České biskupské konferenci. Bylo čerpáno z jejího archívu

⁹³ Každý Kurz animátorů pořádaný v ČR má své zacílení a zaměření, např.: Kurz pro animátory na DCŽM v Českých Budějovicích je zaměřen na teologické znalosti, Animátorský kurz pořádaný Salesiánským hnutím mládeže je zaměřen odborné znalosti a dovednosti.

⁹⁴ V historii Kurzu animátorů se vystřídalo více než 20 mentorů, kteří svými zkušenostmi a stanovenými cíly přispěli k utvoření aktuálního rámce kurzu.

- *pastorační*: praktická činnost animátora ve farnosti; základní zákonitosti vedení křesťanského společenství; vedení tábora pro děti; započítí spolupráce s kaplanem pro mládež a zástupci za děkanát; účast na děkanátních a diecézních akcích

II. ročník

- *vzdělávací*: prohloubení obsahové stránky svátosti; získání základních pravidel animace liturgie; objasnění cílů evangelizace; jak uskutečňovat život církve a farnosti; zvládnutí management času; rozdělení a užití médií; základní poznatky z vývojové psychologie; základní pedagogické znalosti; obecné pohled do světa komunikace
- *formační*: upevnění stávajících vztahů ve skupině; prohloubení vědomí sounáležitosti; nabytí osobních zkušeností ve spolupráci
- *pastorační*: prohloubení animátorského působení v životě farnosti; postupné přebírání spoluzodpovědnosti vedení křesťanského společenství

Pro úplnost uvádíme cíle pokračování Kurzu animátorů v III. a IV. ročníku kurzu – Animátoři absolventi.

III. a IV. ročník

- *vzdělávací*: seznámení se základy bioetiky; uvedení do základů eschatologie; (odbornější a náročnější témata, vyžadující pevné vnitřní postoje, odborné znalosti a praxi v rámci vedení společenství)
- *formační*: uvedení na cestu hledání životního povolání; ujasnění své role ve farnosti a církvi; přijetí své pravé identity mužství nebo ženství
- *pastorační*: aktivní zapojení během celého liturgického roku; samostatné vedení křesťanského společenství v plné zodpovědnosti; praktická činnost v sociálních službách; produktivní spolupráce ve veřejných službách a neziskových organizacích

Zadané cíle Kurzu animátorů jsou realizovány skrze teoretickou a praktickou část. Vidíme však, že nelze obsáhnout plně vzdělávací, formační a pastorační cíle, protože z důvodu časové spjatosti by došlo k překročení časového rámce dvouletého kurzu.

2.1.3 Struktura kurzu

Od svého počátku v roce 2000 probíhá kurz jako dvouletý, s různými formami navazujícího jednoletého až dvouletého doplňujícího kurzu, nyní zvaného Animátoři absolventi. V roce 2003 kurz probíhal jako dvouletý s šesti víkendovými setkáními v prvním ročníku a pěti víkendovými setkáními ve druhém ročníku.

Struktura celého kurzu je znázorněná v následující tabulce (tabulka č. 1).

Počet víkendů a dalších akcí v rámci jednoho ročníku	
I. ročník	6 víkendových setkání táborová praxe (asistent vedoucího, vedoucí)
II. ročník	5 víkendových setkání
Animátoři absolventi III. ročník	2 víkendová setkání
Animátoři absolventi IV. ročník	2 víkendová setkání

Tabulka č.1 Obecná struktura Animátorského kurzu

Víkendová setkání probíhají během celého školního roku, přičemž první rok navazuje táborovou praxí (v rámci letních akcí pro děti) a druhý ročník v následném školním roce je ukončen závěrečnými zkouškami. Účast v Animátorech absolventech je vázaná zdárným zakončením kurzu.

2.1.4 Tématická struktura kurzu a zpracování témat

Následující oddíl pojednává o tématech kurzu a jejich zpracováních v rámci realizace. Témata kurzu naplňují konkrétní cíle (viz oddíl 2.1.2) a formují duchovní, animátorskou a sociální rovinu osobnosti animátora. Předávání témat se uskutečňuje skrze prožitkové hry a aktivity, dále nazývaných *aktivity* (většinou rozvíjejí dovednosti), a skrze odborné přednášky a osobní svědectví v rámci dané tematiky, dále nazývané jako *přednášky* (rozvíjení

znalostí). Výše zmíněné pojmy neodpovídají vždy objektivnímu významu slova, avšak jejich využití je odůvodněno zjednodušením a sjednocením pojmosloví.

V rámci víkendového setkání se uskuteční vždy jedno hlavní téma – tomu je věnována dopolední přednáška a následné doprovodné aktivity, popř. je i na toto téma zaměřena modlitba.

Doprovodná témata nenacházíme v archívu DSM zpracována ve stejné obsahové šíři jako témata hlavní. Současní i předchozí mentoři kurzu čerpali z vlastní praxe a jim dostupné literatury. Přes všechny snahy v posledních pěti letech nedostala doprovodná témata žádný pevný rámec.

V následující tabulce jsou rozepsána hlavní témata každého setkání. (tabulka č. 2).

Hlavní témata kurzu na víkendových setkáních		
	I. ročník DSM	II. ročník DSM
1. víkendové setkání	Sebepoznání	Životní povolání
2. víkendové setkání	Sebepřijetí	Církev a ekumenismus
3. víkendové setkání	Duchovní obnova	Duchovní obnova
4. víkendové setkání	Modlitba a Písmo svaté	Katecheze
5. víkendové setkání	Teorie a praxe her, příprava táborů	Média a komunikace
6. víkendové setkání	Příprava konkrétního tábora	
Letní akce pro děti (tábor)	Vedoucí nebo asistent	

Tabulka č. 2 Hlavní témata kurzu na víkendových setkáních

Předchozí tabulka barevně odlišuje roviny, jejichž rozvíjení v rámci daného hlavního tématu převládá. Sociální rovina je označena oranžově, animátorská modře, duchovní rovina červeně. V obou ročnících se vyskytuje duchovní obnova⁹⁵, na kterou je kladen zvláštní důraz. Pro praktickou část na předělu prvního a druhého ročníku je pořádán šestý víkend. Praktickou část pořádají na DSM pomocí letních akcí pro děti (dva turnusy), kde se animátoři účastní jako vedoucí či asistenti vedoucích. Absolventi si však smí vybrat z nabídky jiných letních táborů. Účast jako vedoucí či asistent vedoucího na táboře, ať už pořádaném DSM či jinou institucí, je pro postup do druhého ročníku závazná. Pro animátory, kteří využili příležitosti tábora pořádaných DSM, byl uspořádán další (tedy šestý) víkend, který byl koncipován jako soustředění pro vedoucí.

Struktura uvedená v tabulce slouží jako podpůrná metodika pro práci mentorů, nikoliv jako kopírovatelný vzor. Změna je odůvodnitelná potřebami skupiny.

Tématická struktura celého kurzu se udržela již od roku 2003 a je funkční až do současné podoby. Kurz sleduje osm hlavních témat ve třech rovinách, avšak k tomu, aby byl Kurz animátorů jako celek jednotný a celistvý, chybělo v jeho historii sjednocení celé ostatní struktury kurzu (např.: doprovodná témata, potřeby animátorské skupiny, vědomosti dospělého křesťana, atd.). Mezi výhody tohoto typu kurzu patří to, že jsou „stavěny na míru“ dané skupině. Velké negativum vidíme v absenci celkové struktury, která by jednotlivé víkendové setkání kurzu propojovala, společně s jasně specifikovanými hlavními i konkrétními cíli. Jednotlivé aktivity a doplňující témata byly vybírány náhodně, podle toho, s čím měl daný mentor kurzu zkušenost.

Opustíme nyní strukturu celého kurzu a přiblížíme si detailněji vlastní víkendové setkání.

⁹⁵ Absenci účasti na duchovní obnově si účastník musí doplnit z nabídky adekvátních duchovních obnov.

2.1.5 Struktura víkendového setkání

Časová struktura jednotlivých víkendových setkání je víceméně neměnná po celou dobu průběhu kurzu a je obměňována jen pro výjimečné případy.⁹⁶ V tabulce si uvedeme příklad časového harmonogramu jednoho víkendového setkání (tabulka č. 3).

Programová struktura víkendového setkání Kurzu animátorů

Den	Obsah
Pátek	Večeře
	Večerní program: aktivita a téma rozvíjející sociální, animátorskou nebo duchovní rovinu; reflexe křesťanského života animátora
	Modlitba ve skupině
	Spontánní sdílení, noční klid
Sobota	Budíček, ranní modlitba ve skupině, popř.: mše svatá ⁹⁷ , snídaně
	Dopolední program: přednáška obsahující hlavní téma, doprovodné aktivity
	Anděl Páně, oběd, siesta
	Brigády ⁹⁸
	Odpolední program: přednáška podporující hlavní téma, prožitkové aktivity ⁹⁹
	Večeře
	Večerní program: praktická zkouška dovedností vycházející z tématu
	Večerní modlitba ve skupině ¹⁰⁰ , noční klid
Neděle	Budíček, ranní modlitba ve skupině, snídaně

⁹⁶ Např.: noční hra, slavnostní mše svatá vyžadující přípravu, aktivita spojená s názornou ukázkou dané problematiky.

⁹⁷ Součástí sobotního programu je vždy mše svatá, její zařazení ale nemá své pevné časové místo)

⁹⁸ Animátoři mají jako jednu ze svých povinností i péči o DSM, zároveň se jedná o velice pozitivní dynamiku v rámci práce se skupinou a dochází k jejímu stmelení.

⁹⁹ Tato struktura je dána ztrátou pozornosti v odpoledních hodinách a praxí se osvědčila.

¹⁰⁰ Obvykle delší forma modlitby, např.: růženec, adorace, křížová cesta atd.

Programová struktura víkendového setkání Kurzu animátorů

	Biblická hodinka, rozjímání evangelia
	Úklid
	Podrobné hodnocení víkendového setkání
	Mše svatá
	Oběd, odjezd

Tabulka č. 3 Obecná struktura víkendového setkání

Předchozí tabulka je typickým znázorněním časového rozvrstvení vzorového víkendového setkání. Můžeme si všimnout důrazu na společný prožitek skupiny, která neustále pracuje společně, popř. v malých skupinkách. K velice důležitým prvkům patří zpětná reflexe témat, prožitků nebo celého setkání v rámci *podrobného hodnocení* a diskuzí po důležitých bodech programu. Během víkendového setkání se analyzuje názor animátora. Vyjádření názoru má hodnototvorný význam jak pro celou skupinu, tak i pro animátora samotného. Nevyhne se konfrontacím s opačným názorem, který je z úst vrstevníka lépe zpracovatelnější než vyjádřený nadřizenou autoritou. Diskutuje-li se na téma, které je pro většinu zúčastněných blízké nebo přímo ožehavé, dochází k upevnování pospolitosti skupiny i k lepšímu vypořádání se s vlastním problémem. Přejdeme nyní od reflexe témat k použitým aktivitám.

Mnohé *aktivity* (v tabulce zmiňované jako *doprovodné* či *prožitkové*) podněcují k hlubšímu porozumění tématu či k prožitku skupiny. Mnohé doprovodné a prožitkové aktivity vedou k praktickým zkušenostem rozvíjející animátorskou, duchovní i sociální rovinu. Sociální rovina je charakterizovaná sociálními vazbami i vztahem k danému společnému úkolu. Upevňují se společným úsilím na stejném cíli. Jako příklad bychom chtěli uvést *brigády*. Obvykle se jedná o úklidovou či jinou manuální činnost v areálu DSM. Animátoři takto získávají zkušenost podílení se na tvorbě prostředí, v kterém prožívají víkendové setkání. Vnitřní postoj jednotlivce při společném vykonaném díle získává charakter nejenom osobního zapojení, ale také skupinová sounáležitosti. Vnímáme postoj animátora, který svými dary kladně přispívá k utváření společného díla. Postupně se vytrácí kladení důrazu na své osobní já

a vyjadřuje svůj postoj přiřčením ke skupině výrazem *my*. Animátor vnímá, že se nejedná o dílo mnoha jednotlivců, ale jedné skupiny (*my jsme si opravili naše středisko*).

Daná skupina v Kurzu animátorů získává status bezpečí, jistoty a sounáležitosti. Tím se prohlubuje duševní i duchovní rovina jednotlivce. Tato rovina je rozšířena společným prožíváním obvyklých projevů víry – tedy ranní a večerní modlitba, účast na mši svaté, adorace atd.

Výše zmíněné prvky víkendového setkání v rámci skupinové dynamiky budou podporovány poznatky v podkapitole 2.2.

2.2 Sociální aspekty kurzu

V této podkapitole se budeme zabývat styčnými body z poznatků sociální psychologie, sociologie, sociální práce psychoterapie, které se týkají intenzivní práce se skupinou a sociálního dosahu animátorské služby. Tyto poznatky budeme aplikovat na realie Kurzu animátorů.

2.2.1 Charakteristika skupiny animátorů

V rámci Kurzu animátorů hovoříme o vrstevnické skupině. Účastníci se většinou hlásí dobrovolně. Z pohledu sociální psychologie tedy můžeme hovořit o malé pozitivně referenční formální skupině. Uvnitř však postupně vznikají malé neformální skupiny na základě výběrových přátelských vztahů. Většina účastníků se na počátku mezi sebou kurzu neznají. Vedle formální struktury kurzu, která je tvořena mentorem, jeho spolupracovníky, kněžími a účastníky, vzniká struktura neformální, určována vzájemnými sympatiemi, popularitou a aktivností jednotlivých účastníků.¹⁰¹

Skupina animátorů by měla dosáhnout určité základní charakteristiky. V první řadě skupina funguje nezávisle na jiných skupinách (autonomie) a monitoruje chování jednotlivých animátorů (např.: jsou schopni přirozeně dodržovat a sankcionalizovat pravidla). Příslušnost ke skupině animátorů se spojuje s příjemnými city a vztahy mezi jednotlivými účastníky jsou velmi

¹⁰¹ Srov. NAKONEČNÝ, M. *Sociální psychologie*, str. 383-386, 404.

úzké (intimita). Animátoři investují čas a úsilí na společné aktivity a za společným cílem celé skupiny, která je pro ně dost významnou a stabilní institucí. Animátoři však i nadále fungují nezávisle na této skupině. Jako nejdůležitější prvek v rámci Kurzu animátorů označujeme hluboké zakořenění v Kristu a duchovní život celé skupiny.¹⁰²

Aby skupina vykazovala tyto charakteristiky, je potřebná důslednost a profesionálnost práce se skupinou.

2.2.2 Práce se skupinou animátorů

Práce se skupinou animátorů v rámci kurzu je jednou z užitých metod, jak dosáhnout vytyčených cílů (viz oddíl 2.1.1 a 2.1.2), působí na sociální rovinu člověka, která je pro tuto práci zásadní.

Práce se skupinou se zakládá na společném sdílení, jež se čítá mezi důležité prostředky pro rozvoj osobnosti, usnadnění učení a v neposlední řadě pro utváření vztahů a identity. Pavel Navrátil se ve své publikaci zmiňuje, že „řada lidí zažila pocit vlastní identity právě ve skupině podobných jednotlivců.“¹⁰³ Užití postupů ze skupinové psychoterapie zdůvodňujeme pozitivním vlivem skupinových interakcí na jednotlivce. Efektivnost je zvýšena tím, že animátoři se hlásí do kurzu zcela dobrovolně. Zaujetí pro cíle Kurzu animátorů jsou tedy předpokladem pro všechny účastníky.¹⁰⁴

V rámci Kurzu animátorů využíváme některých prvků skupinové i kolektivní psychoterapie. Nemůžeme hovořit o léčebné psychoterapii, nýbrž o terapii, která má za cíl harmonický rozvoj osobnosti. Účinnost formačních metod a aktivit se zvyšuje při užití ve skupině. Počítáme-li s pozitivním efektem skupinové dynamiky, nelze některé postupy v kurzu animátorů použít individuálně. Kurt Levin zjistil, že může být výhodnější měnit a formovat jedince pomocí skupinových vlivů.¹⁰⁵

¹⁰² Srov. NAKONEČNÝ, M. *Sociální psychologie*, str. 387-388.

¹⁰³ NAVRÁTIL, P. *Teorie a metody sociální práce*, str. 125.

¹⁰⁴ Srov. RIEGR, Z. *Lod' skupiny*, str. 33-34.

¹⁰⁵ Srov. KRATOCHVÍL, S. *Psychoterapie*, str. 113-114.

Základní charakteristiku pro práci se skupinou animátorů vidíme ve vazbách a vztazích, které v průběhu kurzu vznikají. Dále pak ve vzájemných interakcích. Skupinovým interakcím budeme věnovat následující oddíl.

2.2.3 Skupinové interakce

Život jednotlivců ve skupině vyvolává vzájemné interakce, které mohou významně stimulovat růst osobnosti. Skupinové interakce, společně s hodnotovým žebříčkem a etickým řádem posiluje v mnoha případech sebedůvěru animátorů.¹⁰⁶

Společným jmenovatelem skupiny animátorů jsou podobné problémy a těžkosti. P. Navrátil dále v publikaci mluví o překonávání bolestných zkušeností člena skupiny, ve které se daný problém diskutuje či je čtenější. Je-li tato zkušenost konfrontována s dalšími účastníky skupiny, (kteří obvykle mají stejné potíže jako on), dochází k tvorbě nadhledu a snadněji se překonávají nepříjemné zážitky.¹⁰⁷ V hodnocení Kurzu animátorů¹⁰⁸ si můžeme všimnout mnoha opakujících se problémů v životě dospívajících věřících¹⁰⁹, např.: problém s vyjádřením modlitby vlastními slovy a její prezentace před lidmi, nepochopení role animátora ve společnosti i časové náročnosti animátorské služby u řady rodičů a v neposlední řadě nepochopení v okruhu nevěřících vrstevníků atd. Překonávání těchto těžkostí je založeno principu skupinové interakce, v praxi to mnohdy znamená intenzivní a důvěrnou diskusi na dané téma.

Skupina lidí se stejnými potřebami poskytuje prostor pro diskusi témat doposud nesdělených a nesdělitelných. Eric Schopler tvrdí: „*Setkávání takových lidí ve skupině může být nejproduktivnější cestou předávání informací, formulací otázek, nabídnutí podpory nebo hledání řešení.*“¹¹⁰ Úspěch jednoho animátora znamená úspěch pro celou skupinu a stává se motivující silou pro ostatní. Tedy

¹⁰⁶ Srov. MATOUŠEK, O. *Metody a řízení sociální práce*, str. 158.

¹⁰⁷ Srov. NAVRÁTIL, P. *Teorie a metody sociální práce*, str. 125-128.

¹⁰⁸ Zdroj nepublikovaných materiálů – Archív Střediska mládeže ve Staré Vsi nad Ondřejnicí

¹⁰⁹ Specifika dospívajícího věřícího nespočívá v animátorských či sociálních zkušenostech, ale v hloubce ukotvení křesťanské víry v Boha.

¹¹⁰ MATOUŠEK, O. *Metody a řízení sociální práce*, str. 155.

důsledkem interakcí ve skupině je komunikace a vzájemné sdílení. Pozitivní komunikace a časté sdílení vedou k vytváření sympatií a vztahů. Skupinové interakce tedy tvoří základ pro vztažnost a dynamiku skupiny, které se budeme věnovat v následujícím oddílu.

2.2.4 Dynamika skupiny

Dynamiku skupiny tvoří interakce a interpersonální vztahy uvnitř i vně skupiny. Má-li být práce se skupinou účinná, musí se při realizaci kurzu pamatovat na dopady skupinové dynamiky. Může se projevat jako pozitivní energie v interakcích skupiny, avšak při nedůsledném pozorování negativních efektů nemusí přinést očekávaný výsledek. Mentor kurzu stimuluje mnohé situace pomocí společných cílů a úkolů.¹¹¹ Skupiny animátorů scházející se pravidelně jsou nositeli určité dynamizující síly, které mají co činit se spontánní autoregulací a sebeochranou skupiny. Členové skupiny mají automatickou tendenci udržovat skupinu při životě, vedení sounáležitostí.¹¹²

Sounáležitost skupiny (*koheze*) označuje úroveň uvědomění si pojmu *my*.¹¹³ Na kohezi závisí atmosféra skupiny, tedy pocit přátelství a bezpečí, v neposlední řadě také stabilita.

Tenze je oproti kohezi významně dynamizujícím prvkem, nejedná se o negativní prvek dynamiky, nýbrž hovoříme o provokující energii vedoucí ke změně (důvodem převládající tenze ve skupině může být např.: práce ve stresových podmínkách, nelehké úkoly). S pojmem tenze souvisí teorie pozitivního konfliktu. Jedná se o napětí ve skupině v takové míře, která je dostatečně motivující, avšak nikoli stresující pro zúčastněné. Pozitivní konflikt vede skupinu k řešení pomocí kompromisů, zvyšuje spokojenost, oddanost a společný výkon.¹¹⁴ Tenze tedy výrazně posunuje skupinu k plnění cílů a úkolů.

¹¹¹ Srov. MUSIL, J. *Úvod do sociální psychologie*, str. 57.

¹¹² Srov. KRATOCHVÍL, S. *Psychoterapie*, str. 115.

¹¹³ Srov. NAKONEČNÝ, M. *Sociální psychologie*, str. 421.

¹¹⁴ Srov. HEWSTONE, M., STROEBE, W. *Sociální psychologie*, str. 637-638.

Má-li skupina zůstat pro animátory stabilní, ale zároveň směřovat k formaci (tedy k cíli, který si zadala), je nutné kohezi i tenzi udržet v dynamické rovnováze.¹¹⁵

Převládá-li koheze, může skupina dojít své stagnace V tomto případě se stává setkání kurzu oázou klidu, odpočinku, relaxace a přátelství, avšak bez projevení vlastní aktivity. Nedochází tedy k naplnění cílů, jež si animátoři zadali.

Přemíra tenze vede ke ztrátě atmosféry bezpečí a přátelství a dochází k povrchnímu řešení problému a sdílení bez hlubšího osobního zapojení. Jako ideál vidíme dosažení vysoké míry soudržnosti. Zároveň je nutné, aby tato skupina projevovala toleranci k vyjadřování osobních názorů a nebála se konfrontace.¹¹⁶

Významný aspekt skupinové dynamiky vidíme v rolích jednotlivců v rámci skupiny (často kopírují role získané v dosavadním životě). Dle sociologie můžeme role rozlišit na čtyři základní typy: *vůdce*, *expert*, *pasivní člen* a *okrajový člen*. Škála rolí je v každé skupině rozmanitá, můžeme nalézt černou ovci, šaška, miláčka, věčného komentátora nebo role oběti (v případě kurzu se praxi často objevuje role trpitele).¹¹⁷ K sociometrickým pozicím výrazně přispívají i vlastnosti a schopnosti každého animátora, které spoluurčují jeho roli v rámci kolektivu kurzu a jeho členství v některé za zájmových podskupin.¹¹⁸

Vytváření podskupin se nevyhýbá žádnému pravidelně se scházejícímu společenství lidí, tedy ani Kurzu animátorů. Obvykle se jedná o koalice dvou, tří či více členů, kteří k sobě inklinují na základě podobných zájmů, vzájemných sympatií apod. Při konfrontaci názorů si členové podskupiny většinou poskytují podporu, málokdy dochází k vzájemné konfliktům uvnitř podskupiny.

¹¹⁵ Srov. MATOUŠEK, O. *Metody a řízení sociální práce*, str. 158-159.

¹¹⁶ Srov. NAKONEČNÝ, M. *Sociální psychologie*, str. 404.

¹¹⁷ Srov. MATOUŠEK, O. *Metody a řízení sociální práce*, str. 160.

¹¹⁸ Srov. NAKONEČNÝ, M. *Sociální psychologie*, str. 69-72.

Existence podskupin vede k posunu dynamiky skupiny. Může být jak jejím pozitivním, tak i negativním činitelem. O. Matoušek píše: „*V nepořádku není vznik podskupin, ale tajemství a neupřímnost, které mohou vytvářet.*“¹¹⁹

Mezi podskupiny se silnou vztahovou základnou patří animátoři navzájem přitahovaní zamilovaností. Vzniká dvojice, která může realisticky dojít k plnohodnotnému vztahu. Je nutné tento jev diskutovat na setkání celé skupiny. Dvojice takovouto diskusi nesmí chápat jako trest, ani moralizování, ale jako nutnost pro vyjasnění situace. V tomto případě by měla být dané dvojici stanovena zvláštní pravidla, která by vyjasňovala vzájemnou koexistenci skupiny a nově vzniklého páru. Dvojice by si měla stanovit i jasné priority vztahující se k cílům kurzu. (Proč na kurz jezdím, je-li pro mne setkání kurzu jen další možnost pro rande atd.) Dle žebříčku priorit a akceptací pravidel při dalším průběhu kurzu je možné vztah tolerovat.

Jakkoli podskupina nabízí bližší vztahy, tedy i důvěrnější prostředí, je nutné účastníky kurzu co nejvíce iniciovat ke celoskupinovým aktivitám. Bourání podskupin je možné aktivitami menších skupinek, které záměrně staví do vzájemné opozice členy jedné podskupiny. Projevit se v podskupině je jednodušší, pro mnohé je účast a prezentace v podskupině útěková reakce a nevede k získání potřebných dovedností a k osobnímu růstu.

Dynamizující prvky vedou skupinu směrem k cílům, které si sami animátoři vytyčili. Skupina a její dynamika může být ideální prostředek k objasnění skutečné podstaty konfliktů a maladaptací i ke korektivní zkušenosti.¹²⁰ Je však nutné v průběhu kurzu nastavit pravidla tak, aby usměrňovala základní pravidla společenského soužití i společné dosahování cílů.¹²¹ V následujícím oddílu se tedy budeme zabývat pravidly, která by měla daná skupina respektovat.

¹¹⁹ *Tamtéž, str. 151.*

¹²⁰ Srov. KRATOCHVÍL, s. *Psychoterapie*, str. 116.

¹²¹ Srov. MUSIL, J. *Úvod do sociální psychologie*, str. 57.

2.2.5 Pravidla ve skupině

Mentor kurzu a jeho spolupracovníci by měli důsledně monitorovat naplňování cílů a dodržování společně přijatých pravidel. Cíle a normy se v průběhu kurzu inovují a účastníkům se několikrát opakují. V ideálním případě se animátoři stávají spoluvůrci pravidel a cílů své skupiny. Tím se prohlubuje zájem o společné věci. Takto podaná pravidla a cíle předcházejí stavu odmítání či odtažitého vztahu k předem daným normám a organizované struktuře. Zpětná vazba společně formulovaných pravidel vede skupinu k sebekontrolě svých členů.

Stanovená pravidla by měla vycházet z obecně platných zásad práce se skupinou. *Mlčenlivost a důvěrnost* zachovávají bezpečí dané skupiny, tzn. intimní sdělení jiných animátorů, které se v rámci setkání řešily, se dále nesdělují mimo skupinu. Mezi animátory by však měla platit *otevřenost a upřímnost*, bez kterých by nebylo možné se skupinou efektivně pracovat. Každý animátor má však právo říci stop sdělení se k tématům, ke kterým není připraven nebo ochoten komunikace.¹²² Díky těmto obecným pravidlům vzniká bezpečné prostředí, ve kterém se otevřenost a důvěra opírá o svobodu a toleranci.

Kvalitně nastavená pravidla zvyšují efektivnost práce ve skupině. Dalším projevům efektivnosti se budeme věnovat v následujícím oddílu.

2.2.6 Efektivnost práce ve skupině

Efektivnost práce ve skupině je dána souhrnem mnoha aspektů. Mimo dynamiku skupiny a skupinou respektovaná pravidla se účinnost formace zvyšuje motivacemi animátorů a jejich vlastnostmi a schopnostmi pro práci ve skupině.

Kurz animátorů by měl prohlubovat motivace a povolání k animátorské službě pro farní společenství. Animátor, který se chce věnovat pastorační mládeže a aktivitám ve své farnosti, děkanátě či jinde ve svém okolí, tuto službu činí dobrovolně z vnitřních pohnutek. Z duchovního hlediska můžeme mluvit o reakci na evangelijní výzvy, např.: „*Běžte do celého světa a hlásejte evangelium*“ (Mk 16,15) či „*Ty dary Vám byly dány k tomu, abyste mohli být*

¹²² Srov. MATOUŠEK, O. *Metody a řízení sociální práce*, str. 161-162.

užiteční“ (1 Kor 12,7). Motivace k tomu, aby mladý člověk fungoval jako animátor společenství a potažmo, aby sloužil farnosti a svému sociálnímu okolí, bývá podpořena právě Ježíšovým učením. Animátoři se často zmiňují v přihláškách do kurzu o *povolání od Boha*.¹²³ Tato motivace však není osamocena, pojí se s dalšími sociálními a psychologickými aspekty.

Zde můžeme zmínit *altruismus*, tedy „*chování uskutečňované k prospěchu druhého bez anticipace odměn z externích zdrojů*“¹²⁴. Někteří animátoři si službou druhým substituují vlastní komplexy.¹²⁵ Mnozí mladí lidé jsou vedeni k animátorské službě i vlastní zkušeností. Prošli malými společenstvími jako členové a po dosažení určitého věku i oni sami se chtějí stát animátory podobného společenství. Jednou z možných motivací může být i touha po seberealizaci.¹²⁶ Mnozí mladí lidé v kurzu také touží po nalezení smyslu, hledají něco hodnotného, jakýsi pocit naplnění.¹²⁷ Mnohdy motivace vycházejí z touhy po uspokojení prostých lidských potřeb, jako je touha někam patřit a potřeba uznání. Všechny tyto potřeby (dle Maslowovy pyramidy potřeby, příloha č. 5) musí být v rámci kurzu naplňovány, od základních fyziologických potřeb přes seberealizaci až k vyšším estetickým prožitkům.¹²⁸ Někdy může být zásadní motivací i to, že do kurzu se hlásí kamarád. Všechny motivace však nemají pouze pozitivní základ. Můžeme vypočítat i touhu po moci (ovládnou skupinu). Je potřeba v rámci realizace kurzu pracovat s pozitivně laděnými motivacemi, které souvisí s animátorskou službou, nikoli s těmi, jež vedou čistě k osobnímu prospěchu.

Účastníci by měli vykazovat vlastnosti významné pro efektivní dosažení cílů kurzu. Jako velice důležitou vidíme chuť všech účastníků pracovat ve skupině. Skupina má spolupracovat celé dva roky, proto je nezbytné, aby

¹²³ Zdroj nepublikovaných materiálů – Archív Střediska mládeže ve Staré Vsi na Ondřejnicích.

¹²⁴ HYNEK, J. *Dobrovolníci, vzdělávání a výchova ve škole i mimo školu*, str. 27.

¹²⁵ Toto zjištění nevychází z informací získaných na přihláškách, ale z vlastních pozorování v pozici mentora kurzu.

¹²⁶ V přihláškách můžeme číst o sebevzdělání, seberealizaci, získání nových poznatků a zkušeností.

¹²⁷ *Vůle k smyslu* – V. E. Frankl.

¹²⁸ Srov. WARD, P., ADAMS, S., LEVERMORE, J. *Jak se připravovat na práci s mládeží*, str. 90.

rozumová dispozice účastníků byla na srovnatelné úrovni.¹²⁹ Nemáme na mysli pouze mentální úroveň myšlení, ale i celkový vývoj jedince, obzvláště schopnost navazovat sociální vztahy a dále v těchto vztazích fungovat.¹³⁰

Efektivnost skupiny v závislosti na dosahování cílů podstatně prohlubují i společné prožitky umocněné zvýznamněním, popř. rituály, které nabývají svého významu i pro rozvoj jednotlivce. Rituálům a obřadům se budeme věnovat v následujícím oddílu.

2.2.7 Rituální zvýznamnění ve skupině animátorů

V dnešní době také chybí rituály či obřady, které by mladým lidem pomohly překonat přechod mezi dětstvím a dospělostí (toto se týká jak dětství a dospělosti z pohledu psychologie, tak i z pohledu prožívání víry). Význam symbolů a rituálu je v mladém věku velice nosný.¹³¹ V západní civilizaci ovlivněné křesťanstvím je základním obřadem určujícím dospělost biřmování (je-li bráno vážně se všemi svými dopady). Obdobným rituálem (avšak bez významnějšího zapojení duchovní roviny) je např.: ukončení vysoké školy, předání výučního listu či maturitního vysvědčení. P. Říčan v návaznosti na tyto slavnostní okamžiky hovoří o *rituálním zvýznamnění*¹³². K tvorbě vlastní identity patří takzvané „zpečetění slibem“. Tento fenomén vede k utvrzení rozhodnutí pro vybraný úkol, službu či cíl a je nedílnou součástí dospívání či rané dospělosti.¹³³

V rámci Kurzu animátorů pravidelně při důležitých tématických bodech, popř. při důležitých momentech života skupiny, je zařazováno obřadní zvýznamnění této události, jehož podstatnost se umocňuje duchovním založením animátorského společenství. Např.: přijetí mezi animátory na úvod kurzu (I/1), symbolické přijetí sebe sama při večerní modlitbě (I/2), slavnostní přechod

¹²⁹ Někdy může být problémem mentálně zaostalý účastník, popř. výrazně starší animátor, např.: vysokoškolák.

¹³⁰ Srov. RIEGER, Z. *Lod' skupiny*, str. 37.

¹³¹ Srov. ŘÍČAN, P. *Psychologie náboženství*, str. 293.

¹³² ŘÍČAN, P. *Cesta životem*, str. 228.

¹³³ Řeholní slib, slib zdravotní sestry, svatba, atd.

do mlčení v rámci duchovních obnov, ukončení prvního ročníku, pasování do funkce animátora při večerní mši svaté a symbolické rozloučení se skupinou (II/5).

Duchovní prožitky a spojení s Kristem, kvalitní práce se skupinou a s její dynamikou vede animátora k získání identity i statusu v rámci církve a jeho duchovní, sociální i animátorský růst. Má své důležité místo v rámci formace, která směřuje k tomu, aby daný jedinec se stal zralou osobností a byl tak užitečný pro svou komunitu (většinou farnost) a malou skupinu (farní společenství mládeže). Mladí lidé mají touhu být potřební pro své sociální okolí a jejich působení v životě farní komunity může být velice přínosné pro všechny zúčastněné. Ačkoliv neproběhlo žádné plošnější měření vlivu kurzu a animátorské služby pro společnost, v následujícím oddílu se zaměříme na eventuální vlivy a dopady kurzu.

2.2.8 Sociální vliv kurzu

Vliv kurzu je dvoufázový – primární klientela (účastníci kurzu) jsou animátoři samotní, sekundární klientelou označujeme osoby z animátorova okolí, tedy jeho spolužáky, vrstevníky v zájmových činnostech, blízkou rodinu a v konečném důsledku společenství křesťanské mládeže, ke kterým směřuje jeho služba¹³⁴.

V rámci popisu motivací animátorů (oddíl 2.2.6) jsme si mohli povšimnout styčného bodu s fenoménem v celosvětové sociální práci – dobrovolnictvím. Mladí lidé, kteří se účastní kurzu, se hlásí dobrovolně s touhou být prospěšný. Dobrovolnost je veliký potenciál, na kterém je třeba stavět. V zemích, kde demokracie se nepřerušovaně vyvíjela, je znát velký akcent na dobrovolnickou práci. (V každém sektoru sociálních služeb spolupracují dobrovolníci a někdy je počet dobrovolníků dokonce větší než počet klientů.)¹³⁵ V České republice tato praxe není zatím dostatečně zavedená, chybí motivace

¹³⁴ Nemáme na mysli institucionalizovanou službu jako formu sociální pomoci, nýbrž službu jako formu křesťanské seberalizace.

¹³⁵ Srov. MATOUŠEK, O. *Metody a řízení sociální práce*, str. 61.

a ohodnocení k této službě. Obzvláště v práci s mládeží se práce dobrovolníků osvědčila.¹³⁶ V rámci animátorské služby nemůžeme hovořit o dobrovolnictví v pravém slova smyslu (neexistuje smlouva, která by potvrzovala závazek dobrovolníka), ale můžeme nalézt mnoho styčných bodů.

Jedno z významných dilemat sociální práce se týká deprofesionalizace. Jedná se o otevření přístupu sociální práci laikům, pomáhat by měli především přátelé, rodina a ostatní lidé z blízkého okolí.¹³⁷ Animátoři v rámci své služby fungují v roli dobrovolníka, laika, a sekundární klientela kurzu jako příjemce pomoci či služby.

Vliv kurzu v rámci sekundární klientely je objektivně jen těžko hodnotitelný. Nejznatelněji můžeme vnímat sociální působení v rámci malých společenství, kdy animátorskou službu vzdáleně přirovnáváme k působení pedagogů volného času a jejich preventivního vlivu na mládež. V dnešní době, kdy rodiče nemají na své děti dostatečné množství času a mají strach z toho, do jaké „party“ se jejich dítě dostane, mohou malá společenství přinést tyto zásadní vlivy: působení společenství a důvěryhodných vztahů, normy důležité pro život jednotlivce ve společnosti vycházející ze základních pravidel chování, ale i z desatera a bliženské lásky. Dále tyto společenství umožňují rozvoj jednotlivce a jeho sociálních vazeb, široké spektrum činností, reálné zážitky¹³⁸ a především setkání s funkčním vzorem (v postavě animátora, kněze či jiného člena společenství).¹³⁹ Avšak ve výčtu možných vlivů kurzu i v popisu jeho realizace nesmíme zapomínat na důležitý aspekt, v němž tkví základ a cíl celé animátorské služby, tedy v blízkém kontaktu s Bohem a vnímání Jeho působení v životě jednotlivce, animátorské skupiny i farní komunity.

V církevní práci s mládeží smíme počítat s vlastní dynamikou Božího jednání. Všechno nezávisí na nás, na lidech. Nemůžeme všechno naplánovat

¹³⁶ Např.: LATA

¹³⁷ Srov. MATOUŠEK, O. *Základy sociální práce*, str. 190.

¹³⁸ Máme na mysli setkání s reálnými lidmi, na reálném místě a v reálném čase, jako opozice vůči virtuálním zážitkům současné mládeže.

¹³⁹ Srov. ŠANTORA, R. *Dobrovolníci, vzdělávání a výchova ve škole i mimo školu*, str. 35,36.

a provést, ale také nemůžeme všechno zkažit. Nemůžeme tedy ani všechno zorganizovat, zajistit a zaplatit. Tato zkušenost víry se ale těžko dává dohromady s rostoucí profesionalizací v mládežnické práci i v pastorači. Vztahy k Bohu a k lidem se totiž nemohou vykazovat jako pracovní náplň.¹⁴⁰

¹⁴⁰ KAPLÁNEK, M. *Evangelizace v rámci práce s mládeží*, str. 5.

3 Realizace jednotlivých setkání

V předchozí kapitole jsme se zaměřili na teoretické podložení formace animátora v kurzu a jeho sociální aspekty. V rámci třetí kapitoly se budeme věnovat již praktické realizaci kurzu a užitych aktivit. Budeme většinou užívat materiály z Archivu střediska mládeže ve Staré Vsi nad Ondřejnicí. Zaměříme se na obecnou realizaci jednotlivých setkání.

V této kapitole budeme sledovat účastníka kurzu, změny jeho projevů a jeho zařazení ve skupině animátorů. Naznačíme průběh skupinových postupů na jednotlivých setkáních v souvislosti s obecnými cíly a zadanými tématy a vymezíme působnost a roli mentora kurzu. Pro názornost zařadíme i ukázky prožitkových a doprovodných aktivit, které podporují formaci skupiny a její dynamiku. Pro snadnější pochopení bude dále v textu označení jednotlivých víkendů následující: římská číslice označuje ročník, arabská číslice udává pořadí daného víkendu v jednotlivém ročníku. Zachováme i názvy jednotlivých setkání, jak byly užívány doposud.

I. ročník

První ročník je založen na teoretických znalostech a více rozvíjí vzdělávací cíle kurzu. První dvě víkendová setkání tvoří tematický celek zaměřený na rozvíjení sociální roviny, hlubší sebepoznání na individuální bázi i své role a statusu v rámci skupiny. Třetí víkendové setkání rozvíjí duchovní rovinu a zaměřuje se na individuální prožitek s Bohem. V rámci čtvrtého setkání skupina prožívá setkání s Bohem v modlitbě i Písmu svatém, zároveň se učí vytvářet společně duchovní program. Páté setkání je věnováno teoretické i praktické přípravě na akce s dětmi a mládeží a členové skupiny se učí pracovat v týmu. Toto úsilí vrcholí na šestém setkání, kdy animátoři již připravují prázdninovou akci pro děti jako praktický trénink všech teoretických poznatků, které během dosavadního průběhu kurzu získali.

V každém setkání se pokusíme reflektovat a porozumět prolínání animátorské, duchovní a sociální roviny, v pozicích animátora, mentora

a skupiny.¹⁴¹ Budeme hledat obecně platná fakta vycházející z pozorování a zpětných hodnocení jednotlivých setkání, avšak každá skupina i setkání je závislá na konkrétní situaci.

Nyní se dostáváme k vlastním setkáním a budeme sledovat, jak se cíle naplňují v sociální rovině.

I/1 – Sebepoznání

První setkání otvírá účastníkům rovinu poznávání sebe sama. Především v oblasti svých vlastností, dovedností a limitů. Mentor kurzu koncipuje setkání takovým způsobem, aby individuální sebepoznání bylo vyváženo i poznáním své role v rámci animátorské skupiny a uvědomění si vztahovosti s okolím.

Struktura víkendového setkání	
Hlavní téma	Sebepoznání
Doprovodná témata	Základní animátorské dovednosti, význam animátorské služby KKC – podrobné rozpracování modlitby Věřím v Boha (I. část)
Skupinové aktivity	Poznání ostatních členů skupiny Formování skupiny

Tabulka č. 4 Víkendové setkání I/1

V předchozí tabulce je naznačeno rozdělení témat a aktivit na jednotlivá víkendová setkání. Prezentace hlavního tématu je založena na základních poznacích obecné i vývojové psychologie osobnosti, doprovodná témata se předávají pomocí krátkých přednášek. V rámci hlavního tématu animátoři vytvářejí individuální aktivity vedoucí k hlubšímu sebepoznání. Tyto aktivity jsou prezentovány před celou animátorskou skupinou.¹⁴² Hlavní i vedlejší téma není příliš obsažné, důraz je kladen na *formování skupiny*.¹⁴³ Skupinová

¹⁴¹ V každém setkání budeme nahlížet tyto roviny v rámci osobní zkušenosti a postřehů, které jsem nabyla při své činnosti mentora.

¹⁴² Srov. PRIETO, J. *Smer člověk*, str.20-29.

¹⁴³ Srov. NAVRÁTIL, P. *Teorie a metody sociální práce*, str. 128.

dynamika vede k pospolitosti mezi účastníky, má tedy výrazně stmelovací charakter.

Pozice animátora

Na první víkendové setkání přijíždí skupina adolescentů, většinou těsně před či těsně po přijetí svátosti biřmování¹⁴⁴. Vidíme velké rozdíly ve zkušenostech v práci s mládeží i v prožívání víry.

Animátorům brání pocit strachu se projevit, raději chtějí být vyvoláni, než aktivně začít.¹⁴⁵ Většinou jsou aktivní ti jedinci, kteří na DSM jezdili již dříve na jiné akce, popř.: i skupinky animátorů pocházející ze stejné farnosti. Při setkání vidíme i některé osamocené jednotlivce, kteří nikoho zatím neznají a diecézní středisko nikdy nenavštívili.

Účastníci kurzu se mohou v novém prostředí cítit nejistě, jejich projev a chování ovlivňuje strach z reakcí a hodnocení ostatních účastníků. Dále jejich pocit stísněnosti může umocňovat nevyjasněná očekávání od kurzu. Hledají smysl své účasti. Právě na tomto setkání se rozhodují, zda jejich rozhodnutí pro Kurz animátorů a následnou animátorskou službu je opravdu podložen dostatečnou motivací. Jedinci se snaží orientovat, jak v novém společenství, tak i v novém prostředí.¹⁴⁶

Jedinci se snaží odlišit od svých vrstevníků. Účastníci s podhodnoceným sebevědomím prioritně chtějí vyhledávat mentora a ostatní členy přípravného týmu, aby si získali podporu. Extrovertní účastníci obvykle spontánně iniciují seznamovací aktivity.

Jednotlivec započal utvářet vztah lidem i k místům spojených s kurzem. K zvýšení efektivnosti nacházení a přijetí svého místa ve skupině jako součást programu zařazujeme slavnostní přijetí mezi animátory (např.: v rámci večerní

¹⁴⁴ V křesťanské tradici je udělování svátosti smíření spojeno s delší duchovní přípravou a předpokládá se duchovní zralost dospělého křesťana.

¹⁴⁵ Srov. RIEGER, Z. *Lod' skupiny*, str. 52.

¹⁴⁶ K snadnější všeobecné orientaci pomáhá označení společných prostor i jmenovky všech účastníků. Důvěrnější a bezpečnější atmosféru navodí jmenovky s tvarem jména či přezdívky, kterým chce být animátor osloven.

modlitby spojené s přímluvnou modlitbou za každého jedince, animace při mši, atd.).

Pozice mentora

Mentor v této fázi skupiny funguje jako autorita, jako vedoucí subjekt. Od mentora kurzu se žádá korigování cílů i norem a důsledné dodržování (od účastníků i organizátorů). Upravuje podmínky tak, aby se utvářela pospolitost a stresové faktory byly eliminovány na minimum. Mentor zjednodušuje navazování kontaktů a průběh interakce, předchází problémům a nepříjemnostem. Projevuje zájem o každého účastníka kurzu. Jakýkoliv krok, který učiní pro to, aby snížil úzkost a pocit stísněnosti, jsou obecně užitečné. Mentor kurzu se snaží propojit zájmy a očekávání jednotlivých animátorů tak, aby se odrážely v dílčích cílech kurzu,¹⁴⁷ hlavní témata by však měla zůstat zachována. Nastavuje podmínky tak, aby vzniklo mezi účastníky silné pouto. Rychlejší a efektivnější seznámení členů animátorské skupiny mentor ovlivňuje vhodným zařazením *seznamovacích aktivit*¹⁴⁸ a *icebreakerů*¹⁴⁹.

Pozice skupiny

Skupina si může určit své dílčí cíle, které však nesmí být v rozporu s obecnými cíly kurzu. Na základě toho dochází k úpravě struktury daného víkendu.¹⁵⁰ Jsou-li účastníci kurzu hned zpočátku seznámení s tím, co je čeká a také s tím, co se od nich očekává, mohou se ještě rozhodnout, zda budou

¹⁴⁷ Např.: většina z animátorů ve své farnosti pracuje nebo chce pracovat s malými dětmi a jejich prožívání a znalosti o víře jsou velice malé. Témata je možné upravit tak, aby vyhovovala potřebám dané skupiny.

¹⁴⁸ Jedná se především o krátké aktivity, při nich je celé skupině představen každý účastník. Seznamovací aktivity mají mnoho variant a způsobů použití. Cílem může být zapamatování jmen, získání dalších informací o každém jednotlivci, atd. Pro kohezivní dynamiku je výhodné hledání společných vlastností nebo jiných prvků mezi účastníky.

¹⁴⁹ Icebreakery – „*lamače ledu*“. Používají se ve skupině pro prolomení ostychu a dalších bariér členů skupiny. Jedná se o krátké aktivity využívající důvěru mezi lidmi, pomocí dotyků, popř. vtipných skečů či jiných prvků.

¹⁵⁰ Jako velice přínosné vidíme zahrnout při seznamovacích aktivitách i očekávání každého zúčastněného animátora. Formulovaná očekávání mohou pomoci definovat takové dílčí cíle, aby se s nimi daná skupina mohla dostatečně identifikovat.

v kurzu pokračovat. Pro mnohé účastníky kurzu je první víkend zároveň i tím posledním. Nejedná se o profesní selhání mentora, nýbrž o nesoulad mezi očekáváním účastníka a cíly kurzu.¹⁵¹

Animátorská skupina jen velmi těžko na prvním setkání získává vlastní identitu. Účastníků je obvykle okolo třiceti a seznámení se všemi animátory není možné. Někteří z nich již vědí, že příštího setkání se nezúčastní. Důležitá je tedy role mentora, který v této fázi vývoje skupiny má nezastupitelnou roli ohledně získání pospolitosti animátorského společenství a zachování motivace k dalšímu pokračování v kurzu.

Skupina se formuje a velice důležité je sdílení. Obvyklou aktivitou je *kolečko*¹⁵². Tato aktivita umožňuje, aby každý jednotlivec se vyjádřil k tématu či problematice.

K seznámení se ve skupině dochází rychle, především skrze společné cíle, stejné náboženské vyznání účastníků i podobný věk. Kromě seznámení se s jednotlivými animátory je důležité, aby skupina jasně formulovala své cíle a vymežila si své normy hned na počátku kurzu. Vzhledem k zákonitostem daného místa, kde je kurz uskutečňován a jeho historii, která mnohá pravidla ověřila jako dobrá, je jisté, že některé normy musí být zařazeny bez námitek a změn účastníků. Některá pravidla je však možno upravit účastníky, např.: pozdní příchody a nedochvilnost a následný paušální trest za tyto prohřešky si skupina může určit sama.

Na víkendovém setkání mnozí účastníci poprvé prožívají vyznání a projevy víry ve skupině. Většina jejich dosavadních vrstevnických skupin nebyla spirituálně zaměřena, proto při společně prožívaných modlitbách a sdílení o víře je individuální zážitek hluboký. Zatím nemůžeme sledovat propojení

¹⁵¹ Otázkou zůstává, čím je nesoulad očekávání účastníků a cílů kurzu způsoben. Příčinu můžeme vidět v malé propagaci Kurzu animátorů a následné nízké informovanosti věřících.

¹⁵² Účastníci sedí v kruhu a popořadě se vyjadřují v krátkém časovém intervalu k danému tématu. *Kolečko* je nejčastěji užívanou aktivitou v rámci Kurzu animátorů. Dává každému prostor k vyjádření a mentor má širokou škálu možností, jak tuto aktivitu obměňovat. Např.: posílá mezi účastníky nějaký předmět (svíčka, kámen, hračka), mluvit může pouze ten, který daný předmět drží v ruce. Další možností je vyjadřování se k vlastnímu dílu (obrázek, koláž, mozaika z přírodnin).

individuality a spolupráce mezi jedinci. Animátoři se mezi sebou jen znají křestním jménem, což nebrání zintenzivnění vztahů skrze společné duchovní zkušenosti.

Vznikající podskupiny složené z animátorů pocházejících ze stejné farnosti, vznikají i další podskupiny založené na vzájemných sympatiích. Na konci víkendového setkání je však důležitá motivační aktivita.

Víkendová setkání mají mezi sebou docela dlouhé pauzy a po prvním setkání ještě obvykle neexistuje silné skupinové pouto.

I/2 – Sebe přijetí

Druhé víkendové setkání pokračuje v obdobně stavěném programu jako setkání první. Hlavní téma se týká přijetí své vlastní osobnosti a tvorby své identity. Důležité pro toto setkání je i přijetí své vlastní role a sociálního statusu v rámci animátorské skupiny i všech ostatních sociálních skupin, které významně ovlivňují život jedince.

Struktura víkendového setkání	
Hlavní téma	Sebe přijetí
Doprovodná témata	KKC – podrobné zpracování modlitby Věřím v Boha (II. část) Farní společenství – vznik, zánik, typy Vedení skupiny Struktura pastorace mládeže v ČR – Sekce pro mládež, DCM, DCŽM, Děkanátní kaplan pro mládež
Skupinové aktivity	Poznávání členů ve skupině Trénink tolerance Prožití stresových podmínek a jejich zvládnutí – outdoorová aktivita (hra) Niterné otevření se před skupinou

Tabulka č. 5 Víkendové setkání I/2

Předchozí tabulka nám ukazuje rozvrstvení témat a aktivit pro druhý víkend. Hlavní téma tohoto setkání je zaměřeno více individuálně. Vychází z potřeb adolescentů při tvorbě vlastní identity. Téma sebepřijetí je předáváno účastníkům v rámci přednášky vycházející z poznatků vývojové a obecné psychologie.

Pozice animátora

Účastníci na tento víkend přijíždějí již s konkrétnější představou o cílech kurzu a jsou obvykle rozhodnuti setrvat až k závěrečným zkouškám. Jednotliví účastníci se již mezi sebou znají, obvykle si pamatují křestní jméno a farnost všech animátorů. I nadále však panují pocity ostychu a strach vyjádřit svůj názor, avšak animátoři se cítí v prostředí DSM bezpečně. Prostředí i možnosti, které mohou využívat, znají. Orientují se již i ve schématu programu, problém však mají s vlastní vztahovou orientací uvnitř skupiny.

Účastníci se již pro kurz rozhodli a nyní si v nové skupině hledají své místo. Chování i vyjadřování je zatím u některých účastníků značně nepřírozené, někteří účastníci se schovávají za masku se snahou vytvoření dobrého dojmu nebo ze strachu otevřít se nové skupině.¹⁵³

Vzhledem k tomu, že účastníci se již zběžně znají a sbližují je stejné cíle i náboženské vyznání, můžeme doprovodné a prožitkové aktivity zaměřit i na problémy soukromého rázu a tabuizovaná témata, např.: témata týkající se rodiny, psychických i jiných problémů v osobním životě každého jedince. Dobrovolná prezentace takového problému před skupinou může směřovat k vnitřnímu přijetí.

Pozice mentora

V rámci druhého setkání je pozice mentora obdobná jako při prvním. I nadále zprostředkovává seznamování ve skupině. Je nutné, aby se na tomto setkání vytvořila přátelská a bezpečná atmosféra. V rámci tématu sebepřijetí dochází mnohdy k prezentaci bolestivých vzpomínek, zkušeností a stresujících

¹⁵³ Srov. MATOUŠEK, O. a kol. *Základy sociální práce*, str. 218.

faktů. Mentor tedy důsledně koriguje atmosféru i sbližování ve skupině a snaží se komunikovat se všemi účastníky.

Nejistí a méně komunikativní jedinci se na mentorovi mohou stát závislí a hledají u něj oporu a přijetí. Vhodnými aktivitami může být ovlivněno přijetí introvertních animátorů do skupiny.¹⁵⁴

Pozice skupiny

Skupina, která se sejde na tomto setkání, je vlastně stávající animátorská skupina, se kterou již můžeme pracovat na stanovených cílech a formovat ji i jednotlivce. V rámci tématu sebestřednosti se skupina hojně sdílí.¹⁵⁵ Hlavním prvkem tohoto setkání je komunikace. Účastníci se snaží o sobě zjistit, co nejvíce informací, hledají podobnosti, dávají si navzájem rady, aby projevíli zájem a starost o druhé.¹⁵⁶

V rámci druhého setkání se utváří role účastníků kurzu, kteří již neřeší, proč v kurzu dále zůstat, ale jak se zapojit, jak dosáhnout uznání ve skupině. Utváří se podskupiny dané místem bydliště animátorů, sympatiemi, schopnostmi, dovednostmi a vlastnostmi.¹⁵⁷ Utváří se neformální sociometrická mapa.

Skupina si buduje svou pospolitost, vznikají společné webové stránky, účastníci si navzájem vyměňují kontakty. Mentor může tuto soudržnost podporovat aktivitami, ve kterých zapojí celou skupinu.¹⁵⁸

Animátoři z tohoto setkání odjíždějí obvykle plni očekávání i nejistoty z nadcházející duchovní obnovy.

¹⁵⁴ Zde se mohou využít outdoorové, popř. strategické hry, kdy vybraný jedinec se stane vedoucím soutěžního týmu, styčným komunikátorem nebo jinou strategicky důležitou postavou.

¹⁵⁵ V návaznosti na téma *sebestřednosti* jsou zařazovány aktivity, které skupině více přiblíží každého účastníka. Většinou se jedná o prezentaci své dosavadní životní cesty s pomocí fotek nebo jiných animačních materiálů (viz příloha č. 1).

¹⁵⁶ Srov. YALOM, I., LESZCZ, M. *Teorie a praxe skupinové psychoterapie*, str. 306-307.

¹⁵⁷ Srov. tamtéž, str. 312.

¹⁵⁸ Vytvoření společného uměleckého díla, společná práce. Aktivity, ve kterých nehraje roli soutěživost, ale spolupráce celé skupiny. Dalším možností je např.: že všichni animátoři napíší každému krátký pozitivní vzkaz, popř.: pozitivní hodnocení jeho osoby.

I/3 – Duchovní obnova

Třetí setkání v každém ročníku kurzu je obvykle duchovní obnova. Základ struktury setkání vidíme v krátkých rozjímáních a duchovních přednáškách exercitátora¹⁵⁹. Následuje tichá individuální meditace či modlitba. Animátoři dále prožívají mši svatou, modlitby, adorace a společná jídlo.

Duchovní obnova obvykle probíhá na jiném místě než ostatní setkání. Jedná se o budovu poskytující dostatečné pohodlí, vzdálenou od běžného ruchu, na klidném místě. Tyto podmínky podporují hlubší duchovní prožitek.

Struktura víkendového setkání	
Hlavní téma	Hluboký prožitek své víry Vedení k osobnímu setkání s Kristem
Možná témata duchovní obnovy	Panna Maria – průvodkyně víry Duch svatý – Dary a charismata
Skupinové aktivity	Hluboký prožitek víry celého společenství

Tabulka č. 6 Víkendové setkání I/3

Předchozí tabulka nás seznámila s obecnou strukturou třetího setkání. Základ vidíme v individuálním setkání s Bohem a prohloubení niterného rozjímání a meditace. Toto setkání přináší skupině zcela neobvyklé prožitky. Účastníci tráví celý víkend v tichu (silentiu), které má prohloubit vnitřní usebrání. Skupina spolu tráví přednášky, rozjímání a modlitby v absolutním tichu. Jedná se o silný individuální prožitek. Silentium bývá obvykle ukončeno v sobotu večer.

Pozice animátora

Animátoři přijíždějí se smíšenými pocity. Mnohé účastníky kurzu již delší dobu neviděli a rádi by si s nimi popovídali, avšak mají strach z nadcházejícího silencia. Pro některá animátory je to první setkání s duchovní obnovou v jejich životě.

¹⁵⁹ Kněz řeholník, popř.: i laik, který vede duchovní obnovu.

Obvykle se silentium nepodaří udržet po celou dobu setkání. Pouze někteří jedinci jsou schopni strávit celý víkend v absolutním tichu. Ostatní se chtějí více sblížit s ostatními, touží se sdílet o tom, co prožili a navázat na kontakty a přátelství z minulého setkání.

V rámci duchovní obnovy hovoříme většinou o individuálním zážitku každého jedince s Bohem. Pro ty, kteří překonají počáteční ostych a neobvyklost situace, toto setkání znamená hluboký formační prožitek v duchovní rovině.

Pozice mentora

Mentor na duchovní obnově nemá podobnou funkci jako na předchozích setkáních. Přípravuje spolu s exercitátorem téma a prostředky duchovní obnovy tak, aby byly pro účastníky vzhledem k jejich duchovní zralosti adekvátní. Na samotném setkání mentor spíše koriguje dodržování pravidel a stará se pohodlí účastníků i exercitátora.

Na tomto setkání se mentor mnohdy dostává do opozice vůči účastníkům, kteří by rádi mezi s sebou komunikovali. Mentor by však měl zásadně korigovat pravidla, zastupuje tedy čistě autoritu.

Pozice skupiny

Skupina společně se dostává do nezvyklé situace. Silnou skupinovou dynamiku získávají běžné úkony všedního dne, které jsou však na tomto setkání vykonávány v tichosti, např.: společné jídlo, při kterém je čtena duchovní literatura nebo poslouchána vážná hudba. Toto přináší nové zkušenosti i s, dšené pocity. Podobné prožitky přináší i nonverbální komunikace účastníků při běžném soužití na jednom pokoji. Tyto prožitky upevňují ve většině případů vztahy ve skupině. Avšak pouze v případě, že animátoři jsou schopni se povznést nad pocity trapnosti, jež výše zmíněné situace většinou evokují.

Dalším prvkem skupinových prožitků je revolta vůči mentorovi.¹⁶⁰ Ten na duchovní obnově funguje spíše jako technický a kontrolní prvek. Účastníci spolu uzavírají tajné pakty jako vzpouru proti autoritě.¹⁶¹

¹⁶⁰ Srov. YALOM, I., LESZCZ, M. *Teorie a praxe skupinové psychoterapie*, str. 311.

Skupinovou kohezi posilují společné adorace a modlitby. Účastníci si uvědomují své společné vyznání víry¹⁶² a zároveň pociťují, že společenství animátorů přesahuje reálný čas a místo. Pociťují Boží přítomnost ve středu své skupiny.¹⁶³

Dle zpětných vazeb hodnotí animátoři duchovní obnovu většinou zcela kladně. Staví ji obvykle mimo kategorie, s nimiž hodnotí ostatní setkání.¹⁶⁴

I/4 – Modlitba a Písmo svaté

Čtvrté setkání spojuje individuální prožitky z duchovní obnovy s teoretickými informacemi o modlitbě a Písmu svatém. Animátoři jsou vedeni k samostatné tvorbě a organizování modliteb ve farnosti a také k individuální pravidelné modlitbě. Nejsou již pasivní konzumenti informací, ale sami jsou motivováni podílet se na tvorbě.

Struktura víkendového setkání	
Hlavní téma	Modlitba, Písmo svaté
Doprovodná témata	Liturgie, liturgický rok Umění vést diskusi Umění vést spolupráci Znalost a zpracování Desatera (I.-III. přikázání)
Skupinové aktivity	Trénink diskuse ve skupině Trénink spolupráce – tvorba projektů Řešení modelových stresových situací

Tabulka č. 7 Víkendové setkání I/4

¹⁶¹ Vzpoura proti mentorovi se neopakuje vždy v každé animátorské skupině, ale je častým jevem. Mnohdy se objeví i na jiném setkání, v situaci, kdy se mentor vůči účastníkům projevuje jako autoritativní osoba.

¹⁶² Společný skupinový prožitek dodává odvalu i k osobnímu projevu, ke změně chování i smýšlení, i k svědectví. Srov. KRATOCHVÍL, S. *Psychoterapie*, str. 116.

¹⁶³ Kde jsou dva nebo tři ve jménu mém, tam jsem i já uprostřed nich. (Mt 18,20)

¹⁶⁴ Zdroj nepublikovaných materiálů – Archív Střediska mládeže ve Staré Vsi nad Ondřejnicí.

V tabulce vidíme tématické rozvrstvení čtvrtého setkání a můžeme si všimnout propojení dovedností a vědomostí. Toto propojení vede k celistvému zapojení všech tří sledovaných rovin (animátorská, sociální a duchovní).

Pozice animátora

Animátoři se na toto setkání obvykle těší. Místo setkání je pro ně již důvěrně známe a tudíž i bezpečné. Skupina již se pevně semkla k sobě. Toto setkání bývá většinou hodnoceno jako velice kvalitní pro vyváženost všech použitých aktivit a témat.¹⁶⁵ Účastníci získávají dovednosti i vědomosti ohledně praxe animátora, duchovní rovina pokračuje v linii započaté na duchovní obnově a vytvořili se již silné vazby mezi jednotlivci.¹⁶⁶ Úzkosti některých účastníků vyplývají ze pocitu, že je skupina neuznává.¹⁶⁷

Pozice mentora

Mentor v průběhu setkání většinou řeší programové prvky. Toto setkání patří mezi ty realizačně složitější, jelikož škála témat i oborů je široká. Mentor se tedy věnuje spíše průběhu setkání než skupině samotné. Avšak v této fázi ve skupině vznikají a probíhají dynamické procesy i interakce zcela přirozeně.

Mentor zasahuje v případě neadekvátních a nežádoucích procesů a jevů,¹⁶⁸ avšak měl by se vyvarovat pozice kontrolora a vzdáleného pozorovatele. Účast mentora na společných aktivitách i jeho přítomnost ve chvílích osobního volna je velice přínosná.

Pozice skupiny

Komunikace ve skupině je již většinou přirozená a bez zábran. Animátoři již obvykle svou skupinu označují jako *my*. Role ve skupině se vymezily do takové podoby, v jaké budou existovat až do formálního konce skupiny. Mimo role mají animátoři ve skupině i své funkce (samotář, komik, hodný

¹⁶⁵ Zdroj nepublikovaných materiálů – Archív Střediska mládeže ve Staré Vsi na Ondřejnicí.

¹⁶⁶ Jedná animátorka ve svém hodnocení píše: „Teprve po tomto víkendu můžu říct, že už se známe. Jsme jedna parta.“ Hodnocení setkání I/4, zdroj nepublikovaných materiálů – Archív Střediska mládeže ve Staré Vsi na Ondřejnicí.

¹⁶⁷ Srov. YALOM, I., LESZCZ, M. *Teorie a praxe skupinové psychoterapie*, str. 313.

¹⁶⁸ Např.: jedinec nezařazený do skupiny, vznik a destabilizační působení nežádoucích skupin, problémy kázně.

a empatický animátor, aktivizátor atd.). Každý jedinec našel své místo v neformální hierarchii a účastníci již ví, co mohou od sebe navzájem očekávat. Cítí se tedy ve skupině bezpečně.¹⁶⁹

Podskupiny mají trvalý charakter i členy. Podnětem ke sdružování bývají společné zájmy i rysy členů a situace, v nichž se nacházejí.¹⁷⁰ Můžeme hovořit o existujícím *jádru skupiny*, které vzniklo z výrazných členů.¹⁷¹ Toto jádro tvoří jedinci vyznačující se specifickou individualitou a autoritou. Tato významná podskupina nemá jednoho vůdce. Na nejvyšší pozici se střídají členové jádra, dle potřeby a dle vlastností a dovedností jednotlivců.

Toto jádro podněcuje dění ve skupině i její další vývoj. Ostatní animátoři členy jádra respektují. Mentor se může obvykle spolehnout na tyto animátory a počítá s nimi jako s partnery, např.: při tvorbě programu pro další průběh celého kurzu.¹⁷²

Je-li skupina takto zformována, přichází čas k sledování a naplňování cílů. Skupina musí v sobě objevit společnou motivaci k cíli, tedy pomoci každému účastníku stát se *dobrým animátorem*.

Animátoři toto setkání většinou hodnotí pozitivně a skupina se pro ně stává bezpečným a důvěrným společenstvím.

I/5 – Teorie a praxe her

Páté setkání již animátory prakticky připravuje na jejich činnost s dětmi a mládeží. Teoretické přednášky o postupu při plánování a realizaci her a vícedenních akcí jsou doplňovány praktickými aktivitami.

¹⁶⁹ Srov. RIEGER, Z. *Lod' skupiny*, str. 80-81.

¹⁷⁰ Často vznikají malé skupiny se společným zájmem, kterým je obvykle hudba a hudební styly. Např.: skupina chválcových písní, písní z Taize atd. Jiným typem jsou skupiny zastávající stejnou náboženskou spiritualitu, např.: zastánci sdružení Čistá láska, skupinka orientující se na karmelskou spiritualitu atd.

¹⁷¹ Z. Rieger se zmiňuje o existenci tzv. *účelového jádra*, které vzniká v okruhu osoby např. s psychickou poruchou, nebo v případě odchodu významného člena skupiny. Toto jádro může významně destabilizovat vývoj celé skupiny. Srov. RIEGER, Z. *Lod' skupiny*, str. 83.

¹⁷² Srov. tamtéž, str. 82-83.

Struktura víkendového setkání	
Hlavní téma	Teorie a praxe her
Doprovodná témata	Návrh realizace akce, hry či tábora a její propagace Znalost a zpracování Desatera (IV.-X. přikázání)
Skupinové aktivity	Společná reálná práce při tvorbě programu na prázdninové akce pro děti. Prezentace animátorské skupiny (na Diecézním setkání, či Celostátním setkání křesťanské mládeže).

Tabulka č. 8 Víkendové setkání I/5

V tabulce vidíme tématickou strukturu pátého setkání. Je zaměřeno na rozvíjení animátorské roviny v rámci vědomostí i dovedností. Animátoři sami praktikují své znalosti při realizaci prázdninové akce (táboru).

Pozice animátora

Animátoři toto setkání vnímají jako nejužitečnější pro animátorskou činnost. Tento víkend prožívají s příjemnými pocity, jelikož jsou v programu zařazeny hry.

Animátoři spolu tráví více času mimo setkání kurzu. Pořádají společné výlety a plánují prázdninové akce.

Pozice mentora

Mentor se již může spolehnout na spolupráci s animátory, kteří jsou již schopni převzít zodpovědnost za program i skupinu. Animátorská skupina buď mentora přijímá jako člena nebo jej považuje za člověka stojícího mimo skupinu, pouze jako zprostředkovatele přednášek a technického zabezpečení kurzu.

Pozice skupiny

Členové skupiny se od sebe začínají výrazně odlišovat podle svých individuálních rysů. Neformální hierarchie je pevně daná.¹⁷³ Fungují zájmové i jiné podskupiny. Centrum dění se shromažďuje okolo jádra, které je pro ostatní členy skupiny atraktivní.

Skupina prožívá vysokou míru pospolitosti, obvykle s pocitem, že je *nic nerozdělí*.¹⁷⁴ Tenzi vyvolávají nezařazení jedinci, popř. neshody vyvolané při tvorbě a realizaci společných projektů.

Animátoři procházejí vědomostní a dovednostní zkouškou. Po složení těchto zkoušek přichází obřad či rituál, který animátory symbolicky převede z jednoho ročníku do druhého.¹⁷⁵ Tento obřad plní funkci podpory motivací do dalšího pokračování ve formaci kurzu. Obvykle je spojen s modlitbou, slavnostní mší nebo s adorací.

Skupina dostává úkol: prezentovat animátorskou skupinu i činnost v rámci diecézního nebo republikového setkání mládeže. Realizace tohoto úkolu se obvykle zhostí jádro, další členové spolupracují na dílčích úkolech.¹⁷⁶ Mentor by však měl práci skupiny korigovat tak, aby se jí účastnili všichni.¹⁷⁷

I/6 – Příprava prázdninové akce pro děti a následná realizace

Šesté setkání není již povinné pro celou animátorskou skupinu. Schází se pouze realizační týmy letních akcí pro děti. Tyto akce jsou pořádány ve dvou termínech a mají podobu letních týdenních táborů. Ostatní animátoři se účastní jiných podobných akcí, které jsou pořádány v farnostech nebo pod záštitou jiných organizací.

¹⁷³ Srov. RIEGER, Z. *Lod' skupiny*, str.81.

¹⁷⁴ Z hodnocení pátého setkání. Zdroj nepublikovaných materiálů – Archiv Střediska mládeže ve Staré Vsi nad Ondřejnicí.

¹⁷⁵ Tento obřad probíhá ve formě zážitkové aktivity spojené s ceremoniálem předávání dekretů, např.: pasování.

¹⁷⁶ Diecézní a republiková setkání křesťanské mládeže bývají obvykle o letních prázdninách, popř. v jarních měsících.

¹⁷⁷ Srov. RIEGER, Z. *Lod' skupiny*, str. 91.

Setkání je obvykle kratší než ostatní, začíná v pátek večer společným jídlem a modlitbou a ukončeno je v sobotu odpoledne. Náplň tohoto setkání tvoří čistě příprava na daný tábor.

Pozice animátora

Animátoři se již individuálně připravují doma. Na pátém víkendu proběhla jen krátká motivační schůzka, kde se rozdělily některé pozice. Animátoři pak rozpracují jednotlivé úkoly spojené s jejich pozicí na táboře a na šesté setkání již přijíždějí s návrhy.

Pozice mentora

Mentor kurzu předem zajistil technické věci týkající se tábora, tedy místo pobytu, přihlášky atd. Na samotném setkání plní funkci koordinátora přípravných aktivit. Mentor kurzu zastává i funkci hlavního vedoucího na táboře.

Na tomto setkání mentor usměrňuje práci realizačního týmu. Tvorba a realizace letních akcí pro děti by měla být prací samotných animátorů, avšak s přihlédnutím k jejich schopnostem a zkušenostem.

Pozice skupiny

Skupina se neschází celá, ale v malých týmech. Animátoři tak mají možnost poznat reálné schopnosti i vlastnosti členů svých realizačního týmu letní akce pro děti a navázat tak hlubší vztahy.

Společná realizace letní akce pro děti upevňuje vztahy uvnitř těchto malých podskupin. Zkušenost jako táborového vedoucího je pro mnohé animátory nová. Při realizaci táborů a podobných akcí většinou dochází k častým stresovým situacím a mnohdy i ke konfliktům mezi jednotlivými animátory. V důsledku se však vytváří hlubší pouta umocněné společným prožitkem. Realizace tábora má silný formační charakter na jedince i realizační týmy.

Shrnutí: I. ročník

V rámci tématické struktury prvního ročníku dochází obzvláště k formaci jedince v rovině sociální a duchovní. Animátorská rovina je hlouběji formována až v závěru ročníku při realizaci prázdninové akce pro děti a v rámci pátého setkání.

Animátoři kladně hodnotí přínos prvního ročníku, avšak mnohdy nechápou zařazení témat pro první a druhé setkání, tedy osobní formace. Od druhého ročníku očekávají větší praktický přínos pro animátorskou službu, např.: ve formě inspirace pro hry a aktivity s mládeží. Velice kladný ohlas ve zpětných vazbách směřuje k duchovní obnově a k praktickému přínosu čtvrtého a pátého víkendu.

Účastníci zatím nevnímají formaci v animátorské rovině, avšak kladně hodnotí přínos do osobního duchovního života a nově vzniklé společnosti animátorů.¹⁷⁸ Velkým přínosem je i překonání komunikačních a sociálních bariér mezi účastníky.

Mentor v rámci prvního ročníku vnímá skupinu a její potřeby a na základě tohoto pak upravuje strukturu a dílčí cíle. Již je plně seznámen se všemi účastníky a zná jejich sociální zázemí. Animátoři již zastávají funkci partnera ve vztahu k mentorovi.

Po prvním ročníku vzniká již pokročilá skupina, která je schopná na sebe vzít zodpovědnost za části programu setkání i za jiné akce. V místě konání kurzu animátoři vidí bezpečné a důvěrné prostředí, kde mohou načerpat inspiraci i duchovní posilu.¹⁷⁹

Tato skupina se již dokáže i v rámci duchovní roviny plně otevřít, projevem toho mohou být např.: zcela přirozené modlitby chval vlastními slovy.

Pro seznámení a formaci ve skupině jsou důležitá první dvě setkání. Neúčast na těchto setkáních vede k často k narušení nebo nevytvoření vztahu s animátorskou skupinou. Z tohoto důvodu i z důvodu celistvé formace je nastavena povolená absence na dvou setkáních.

¹⁷⁸ Účastnice ve svém hodnocení píše: „*Daří se mi lépe a pravidelně modlit, obzvláště když vím, že v tom nejsem sama. Moc mi pomáhá, když si s ostatními animátory povídáme, jak řešit některé problémy ve spolčů s mojí vlastní modlitbou.*“ Hodnocení prvního ročníku kurzu, zdroj nepublikovaných materiálů – Archív Sřřediska mládeže ve Staré Vsi na Ondřejnicí

¹⁷⁹ V hodnoceních se často objevují slova: *pohoda, příjemná atmosféra, dobré společenství, přátelé.*

Po skončení prvního ročníku se skupina jeví jako stabilní. Existuje jádro tvořené výraznými jedinci a dále zájmové podskupiny. Vznikají partnerské vztahy.

II. ročník

Druhý ročník rozvíjí praktické dovednosti animátorů. Základem je motivace k aktivní službě ve farnosti. Vztahy s vlastní farní komunitou upevňuje první víkendové setkání. Věnuje se povolání a službě a to ve smyslu osobním i animátorském. Na toto téma navazuje i druhé setkání zaměřené na uplatnění svého povolání a realizaci služby ve farnosti. Duchovní obnova je zařazena v rámci třetího setkání. Čtvrté setkání má za cíl nácvik komunikačních technik a katecheze prezentované ve skupině. Na tyto témata úzce navazuje struktura a tematika pátého setkání, která pojem komunikace rozšiřuje o znalostí o médiích a o možnosti jejich využití pro animátorskou službu. Tímto setkáním se kurz završuje, dochází svému formálnímu konci.

Skupina animátorů ve druhém ročníku je již stabilní a míra koheze může brzdit vývoj formace. Jako problematický jev vidíme existenci třech podskupin, které vznikly při realizaci letních akcí pro děti.¹⁸⁰

II/1 – Povolání a služba

První setkání druhého ročníku se věnuje osobnímu i animátorskému povolání a službě animátora i křesťana všeobecně. Doprovodné a prožitkové aktivity směřují k obnovení pospolitosti celé skupiny. V rámci doprovodných témat animátoři získávají základní poznatky z širokého spektra oborů (vývojová psychologie, teologie, atd.).

Struktura víkendového setkání	
Hlavní téma	Povolání a služba
Doprovodná témata	Základy vývojové psychologie Psychologie mládeže dneška

¹⁸⁰ Animátoři mohli asistovat na letních akcích pro děti ve dvou termínech, v rámci přípravy vznikly právě dva realizační týmy, které i nadále tvoří podskupiny. Třetí podskupina vznikla ze zbývajících animátorů, jež realizovali jiné akce.

Struktura víkendového setkání	
	Svátosti (I. část) Boží vůle, oběť a služba v mém životě
Skupinové aktivity	Aktivity podporující pospolitost Spolupráce Zpětná reflexe a kritika letních akcí pro děti

Tabulka č. 9 Víkendové setkání II/1

V tabulce vidíme základní strukturu prvního setkání. Věnuje se rozvoji a formaci jedince v animátorské, duchovní i sociální rovině. Jelikož spektrum doprovodných témat je široké, vybírá mentor témata adekvátní dílčím cílům skupiny.

Pozice animátora

Animátoři se na toto setkání obvykle těší. Někteří jedinci skupinu neviděli již několik měsíců.

Přes prázdniny se vždy rozhodne několik účastníku kurz nedokončit. Většinou se jedná o nezařazené členy, někdy mohou být důvody pro nepokračování osobní, např.: přestěhování, nástup na vysokou školu atd.¹⁸¹

Animátoři jsou po roce formace většinou již schopni reflexe, opravdovosti, sebeodkryvání, zpětné vazby i kritiky.

Pozice mentora

Mentor již většinou účastníky i potřeby skupiny zná dostatečně dobře, aby struktura kurzu byla vzhledem k jejich cílům i požadavkům adekvátní. V této fázi vývoje skupiny se věnuje nezařazeným jedincům. Aktivity podporující skupinovou dynamiku zařazuje tak, aby bylo dosaženo odpovídající míry koheze i tenze. Mentor vede skupinu vzájemnému sebeotevření a vytváří bezpečnou atmosféru.

¹⁸¹ Z tohoto důvodu vidíme jako ideální, aby animátory v průběhu dvouletého cyklu nečekala maturitní zkouška nebo jiný významný životní krok či změna.

Mentor je plnohodnotnou součástí skupiny, avšak jeho postavení vyžaduje nadhled a odstup.

Pozice skupiny

Skupina mění po prožitých letních akcích charakter. Vzniklé podskupiny vytvořené z realizačních týmů stojí na pevných interpersonálních vazbách. Může se objevit soupeření mezi těmito podskupinami. Jádro i celá skupina jsou roztržštěné. Animátoři, kteří se účastnili letních akcí s jinými organizacemi se mohou cítit mimo centrum dění

Roztržštěnost animátorské skupiny může znamenat neblahý i prospěšný jev. Záleží na mentorovi kurzu, zda dokáže pospolitost skupiny dostatečně podpořit a zároveň využít možnosti vývoje skupiny, kterou nabízí právě tenze mezi podskupinami.¹⁸² Animátorská skupina pak ve svém vývoji může pokračovat několika směry.

1. *Roztržštěný vývoj* – podskupiny vzniklé na letních akcích pro děti se již nesjednotí, v těchto podskupinách existuje silná míra pospolitosti. Nezařazení jedinci se mohou cítit v animátorské skupině nepatřičně, nebo se zařadí k jedné či druhé podskupině. Vzniká nebezpečí ztráty důvěrného prostředí i atmosféry. Účastníci se setkávají se svou preferovanou podskupinou mimo setkání kurzu, mohou pak spolupracovat pouze se svou podskupinou, řídit se společnými názory, bez ohledu na názor vlastní.¹⁸³
2. *Sjednocený vývoj* – skupina se stmelí, naváže na stav na konci prvního ročníku. Znovu existuje jádro i bezpečné prostředí

¹⁸² Srov. YALOM, I., LESZCZ, M. *Teorie a praxe skupinové psychoterapie*, str. 337.

¹⁸³ Sociální psychologie hovoří o tzv. skupinové identifikaci, která se utváří ve vysoce kohezivních skupinách. Členové podskupin se vzájemně potřebovali v náročných podmínkách při realizaci letní akce pro děti. Tato vzájemná potřebnost vyvolává i důležitost dané skupiny pro jednotlivce. Tento jev může vyvolat i vzájemné soupeření a preferenci vlastních podskupin. Srov. HEWSTONE, M., STROEBE, W. *Sociální psychologie*, str. 559.

a důvěrná atmosféra pro účastníky. Vysoká míra koheze však může skupinu brzdit ve vývoji.

V této fázi se již skupina vyvíjí značně individuálně, mentor je nucen přizpůsobit program tak, aby bylo dosaženo adekvátních interakcí a personálních vztahů. Obvykle se mentorům kurzu podaří animátorskou skupinu opětovně stmelit, tak aby navázala na etapu po letních akcích pro děti. Cílem práce se skupinou na setkání II/1, potažmo i v následujícím setkání, je, aby skupina dosáhla stavu *absolutního bezpečí*.

Ve stádiu *absolutního bezpečí* je atmosféra skupiny velice důvěrná až rodinná. Animátoři mohou odložit své masky a ukazují se ve své autenticitě. Nastává tedy prostor pro sdílení. Etapa, kdy se jedinec může bezpečně otevřít před jinými lidmi, vede k sebeotevření a sebezpřijetí. Toto sebezpřijetí však již je autentické a reálné ve srovnání se setkáním I/2, kdy členové skupiny se navzájem neznali a plně nedůvěřovali si. Sebeotevření a sebezpřijetí vede k sebeobjevování. Animátor může v konfrontaci s ostatními nacházet své vlastnosti, schopnosti a dovednosti, jak pozitivní tak i negativní. Takovéto poznání zkvalitňuje jeho službu, jelikož si je vědom svých možností i limitů.¹⁸⁴

II/2 – Církev a ekumenismus

Druhé setkání druhého ročníku navazuje na téma povolání a služby. Animátoři jsou vedeni k rozpoznání svých schopností dovedností. Na základě tohoto mohou nalézt své místo v službě církvi i společnosti. Téma církve je rozšířeno o všeobecný vhled do problematiky ekumenismu křesťanských církví a možné spolupráce. Toto setkání se zaměřuje výhradně praktickým zkušenostem. Obvykle mentor v programu zařazuje návštěvu církevní instituce se sociálním zaměřením (domov pro seniory, hospic, atd.), popř. je možná služba v rámci farnosti (výpomoc starým a nemohoucím lidem ve farnosti Stará Ves nad Ondřejnicí).

¹⁸⁴ Srov. RIEGER, Z. *Lod' skupiny*, str. 97-105.

Struktura víkendového setkání	
Hlavní téma	Církev a ekumenismus
Doprovodná témata	Okultismus Dějiny církve Svátosti – II. část Animace liturgie
Skupinové aktivity	Bourání podskupin Komunikace a tolerance

Tabulka č. 10 Víkendové setkání II/2

Tabulka přibližuje základní tematickou strukturu setkání, které se zaměřuje na rozvoj sociální i animátorské roviny pomocí praktických aktivit.

Pozice animátora

Animátoři toto setkání kurzu vnímají jako příjemné a relaxační povzbuzení a dočasné odtržení od reality ve skupině s bezpečnou atmosférou. Sdílejí se o zkušenosti v rovině duchovní i animátorské. Je znát velká solidarita s nezařazenými a málo komunikativními jedinci. Společně hledají cestu k úplné pospolitosti skupiny.

Pozice mentora

Mentor i nadále vyvíjí aktivity k prohloubení koheze ve skupině. Pokračuje v podobné práci se skupinou jako na setkání II/1 v závislosti na potřebách a struktuře skupiny.

Doprovodná témata mentor předává pomocí praktických aktivit v podobě tréninku a nacvičování. Podmínky těchto aktivit přizpůsobuje tak, aby byly co nejvíce podobné s reálnou skutečností.¹⁸⁵

Pozice skupiny

Vývoj jednotlivých animátorských skupin se značně odlišuje v závislosti na předchozím rozvrstvení skupiny, avšak i nadále pokračují tendence započaté

¹⁸⁵ Např.: téma animace při liturgii je předávána pomocí krátkých projektů v malých skupinkách, kdy animátoři mají za úkol vymyslet vhodný animační prvek k modlitbě, mši či křížové cestě. Následuje zpětná reflexe s knězem nebo jinou kompetentní osobou. V rámci skupinové dynamiky může mentor vytvořit malé pracovní skupinky tak, aby byly složeny s členů různých zájmových či jiných podskupin.

na setkání II/1. Vzájemná pospolitost a bezpečná atmosféra připravuje animátory na následující setkání, kterým je duchovní obnova.

Skupinová spolupráce se prohlubuje zároveň se schopnostmi a dovednostmi získanými v rámci předchozí formace. Animátoři na tomto setkání obvykle dostanou úkol, který je realizován na diecézním setkání. Můžeme sledovat rozdílný přístup k tomuto úkolu v prvním a druhém ročníku. Je vidět větší samostatnost skupiny bez závislosti na mentorovi, lepší koordinace a rozdělení dílčích rolí a úkolů. Základní realizační tým je tvořen obvykle členy jádra, kteří rozdělují a plánují.

Skupina na tomto setkání prožívá silný zážitek v rámci praktických aktivit v sociální oblasti. Služba a výpomoc seniorům znamená pro některé animátory první setkání se sociální problematikou. Někdy může být i tento zážitek spojen s negativními pocity. Proto je velice důležitá důkladná zpětná reflexe. Animátoři se mohou za své negativní emoce stydět a konfrontace s ostatními na toto téma může prospět k vyrovnání se s vlastními limity.

Skupina se utvrzuje v blízkosti, intimitě a intenzivních vztazích. Sdílení a otevření ve skupině pro animátory již neznamena stresovou situaci. Skupina se snaží vydržet v této bezpečné atmosféře co nejdéle. Aktivita, které mají vyvolat konfrontace názorů nebo vytvářejí stresové podmínky, obvykle vedou k utužení interpersonálních vztahů a nevyvolávají konflikty.¹⁸⁶

Takováto bezpečná atmosféra ve skupině tvoří dobrý předpoklad pro hluboké prožití duchovní obnovy.

¹⁸⁶ Jedná animátora ve svém hodnocení outdoorové hry, kde v každé skupině mohl působit tajný zvěd či agent, píše: „*Myslím si, že mezi námi zvěd není, že jste mezi námi chtěli vyvolat nedůvěru, ale to se vám nikdy nepovede.*“ Hodnocení setkání, zdroj nepublikovaných materiálů – Archív Střediska mládeže ve Staré Vsi nad Ondřejnicí (viz příloha č. 2 a 3).

II/3 – Duchovní obnova

Třetí setkání ve druhém ročníku je duchovní obnova.¹⁸⁷ Animátoři již podobnou prožili v prvním ročníku. Jsou tedy připraveni a schopni prožít hluboké setkání v modlitbě i meditaci s Kristem.

Struktura víkendového setkání	
Hlavní téma	Hřích, bolest a utrpení Odpuštění a spása Život po smrti
Doprovodná témata	Světové sociální problémy
Skupinové aktivity	Společné prožívání modlitby Hluboký prožitek víry celého společenství

Tabulka č. 11 Víkendové setkání II/3

V tabulce vidíme témata, která mohou být užita jak základ pro rozjímání na duchovní obnově. Tyto témata se obvykle mění v závislosti na potřebách a dílčích cílech skupiny.

Pozice animátora

Animátoři jsou připraveni na silentium a obvykle se jej podaří udržet až do konce setkání. Po minulé zkušenosti s duchovní obnovou si již lépe dokáží představit, co je očekává. Účastníci nepřijíždějí jen pro to, aby se setkali s dalšími animátory, ale základem je obvykle již reálná touha po setkání s Kristem. Ve zpětných vazbách hodnotí duchovní obnovu ve druhém ročníku animátoři jako významnější a užitečnější než v ročníku prvním.

Pozice mentora

Na tomto setkání nese větší odpovědnost za program exercitátor. Mentor tedy více dbá o technické zázemí a pohodlí účastníků a exercitátora. Obvykle již nemusí řešit prohřešky vůči řádu a silentiu, jelikož animátoři jsou schopni sami udržet řád a sankcionalizovat různé prohřešky. Mentor se může zapojit do duchovní obnovy jako účastník.

¹⁸⁷ V rámci některých dřívějších ročníků kurzu byla duchovní obnova zařazena až v setkání II/4.

Pozice skupiny

Rozdíl mezi duchovní obnovou v prvním a druhém ročníku je znatelný. Animátoři již přijíždějí v klidnější náladě a přechod do silentia není tak markantní. Uvědomují si význam silentia a chovají se k sobě velice tolerantně. Při jídle, kdy se čte duchovní literatura nebo poslouchá klasická hudba, zachovávají ticho i přes pocity trapnosti.

Jelikož se skupina schází po dvou měsících a jejich další setkání bude až za šest týdnů, je dobré ukončit silentium již v sobotu večer. Skupina tak může prožít utužení svých vazeb v rovině sociální.

II/4 – Katecheze a komunikace

Čtvrté setkání druhého ročníku se označuje jako kritické. Obvykle se na tomto setkání účastníci ocitnou ve střetu, ať již mezi jednotlivci, podskupinami nebo s mentorem. Vznikající konflikty však nemusí vždy znamenat negativní vývoj skupiny, ale mohou rozvíjet dovednosti a schopnosti v sociální rovině.

Struktura víkendového setkání	
Hlavní téma	Katecheze Komunikace
Doprovodná témata	Asertivita Řešení konfliktů Umění prezentace tématu Řešení konfliktů Management času
Skupinové aktivity	Řešení konfliktů ve skupině ¹⁸⁸ Nácviky krizových situací ve společenství

Tabulka č. 12 Víkendové setkání II/4

¹⁸⁸ Viz příloha č. 4.

V tabulce vidíme tématické rozvrstvení čtvrtého víkendu. Témata jsou předávána pomocí praktických aktivit a nácviků. Především vidíme rozvíjení dovedností v sociální a animátorské rovině.

Pozice animátora

Jednotlivci přijíždějí na setkání kurzu s vědomím bezpečné atmosféry. Pro mnohé může být toto absolutní bezpečí již poněkud dusivé. Objevují se náznaky konfliktů a drobné revolty. Konfrontace s druhými vede jednotlivce k poznání vlastních hranic. Blízké vztahy na předchozích setkáních totiž mnohdy vedly k porušení osobních hranic mezi účastníky. Do jisté míry může důvěrné prostředí být příjemné, avšak po delší době v takovéto atmosféře neodkladně dojde ke konfliktu. Jedinec, na základě zkušeností s osobními hranicemi ostatních účastníků, si vymezí svůj vlastní prostor. Tento akt je opět další cestou k hlubšímu objevování sebe sama.¹⁸⁹

Pozice mentora

Mentorova pozice obvykle slábne. Stává se méně významným pro skupinu a dochází k častým konfrontacím mezi mentorem a skupinou. Animátoři mohou hodnotit a kritizovat odborné způsobilosti mentora a jeho přínos pro skupinu. Zpětná reflexe setkání spíše posuzuje a poukazuje na nedostatky.

Pozice skupiny

Skupina došla do své kritické fáze. Je nutno neustrnout v stavu absolutního bezpečí. Takováto skupina je příjemným místem jen po nějaký čas. Později se stává nudnou a nevede ke změně chování a k zadaným cílům. Jestliže skupina nedojde do fáze konfliktu a konfrontace, vidíme v tom důsledek špatného vývoje.¹⁹⁰

Objevují se témata, která jsou skupině blízká a vyvolávají silné emoční reakce. Mnohdy mezi tyto témata patří srovnávání se s animátorskými skupinami, jejichž členové kurz již ukončili.

Možným vyústěním vzrůstajícího napětí uvnitř skupiny je revolta, směřována k mentorovi nebo platným institucím týkajících se kurzu,

¹⁸⁹ Srov. RIEGER, Z. *Lod' skupiny*, str. 113-115.

¹⁹⁰ Srov. YALOM, I., LESZCZ, M. *Teorie a praxe skupinové psychoterapie*, str. 355.

např.: revolta vůči řádu, nesouhlas a odmítnutí tématu, přenášky či aktivity. Za tímto projevem vidíme přirozený důsledek této etapy.¹⁹¹

Konflikty a konfrontace uvnitř skupiny přinášejí s sebou paradoxně sblížení členů ve skupině. Jejich vzájemné vztahy se po konfliktní situaci projasňují, dostávají svou reálnou podobu s ohledem na potřeby a postavení druhého. Základ pro to, aby konfliktní situace vedly k žádanému vývoji skupiny, vidíme v důsledné zpětné reflexi. Ta slouží také pro vyjasnění vztahů, které mohly být vzájemnými konfrontacemi narušeny. Skupina by měla před závěrečným setkáním projít konfrontacemi, avšak jejich důsledky by neměly přetrvávat v negativní podobě.

II/5 – Média a komunikace, závěrečné zkoušky

Páté setkání druhého ročníku se zaměřuje na praktické zkušenosti animátora, které budou užitečné pro jeho působení v církvi na počátku 21. století. Jedná se tedy o informace a praxi s médii i jinými moderními způsoby komunikace. Významná část setkání se věnuje animátorským zkouškám v ústní i písemné formě¹⁹² z oblasti katechismu katolické církve, duchovního života a animátorských dovedností a schopností. Zdárné dokončení zkoušky je završeno slavnostním rituálem a modlitbou.¹⁹³

Struktura víkendového setkání	
Hlavní téma	Média a komunikace

¹⁹¹ Srov. RIEGER, Z. *Lod' skupiny*, str. 117-119.

¹⁹² Viz příloha č. 6.

¹⁹³ Každý cyklus kurzu je ukončen slavnostním ceremoniálem, předáním diplomu či certifikátu a slavnostním prohlášením. Prohlášení vede mladého člověka k zodpovědnosti za svěřený úkol či cíl (farní společenství, akce v děkanátu, vedení scholy). Zodpovědnost za danou věc přiměřená věku a schopnostem mladého člověka napomáhá k tvorbě a udržení identity. Slibem a prohlášením získává účastník kurzu i své místo, svůj úkol, který může udělat on sám, nachází „*své místo na zemi*“. Je to jakési uznání toho, že je potřebný a důležitý. Ceremoniál uskutečňovaný na závěr kurzu má své duchovní i lidské opodstatnění. Může se počítat mezi rituály oddělující dětství a dospělost, po období školení a cvičení, kterými ukončil mladý člověk danou etapu, je nyní způsobilý vykonávat službu, tedy chovat se „*dospěle*“.

Struktura víkendového setkání	
Doprovodná témata	Propagace akce (kreativita, image, vizualizace) Tvorba časopisu, web stránek, plakátu Hudba a křesťan Mládež dneška
Skupinové aktivity	Závěrečné aktivity, slavnostní pasování animátorů – ukončení formální existence skupiny

Tabulka č. 13 Víkendové setkání II/5

Tabulka přibližuje rozvrstvení témat, ve kterých se rozvíjí hlavně animátorská rovina. Mimo závěrečné zkoušky dochází k formálnímu hodnocení celého kurzu z pohledu naplňování cílů i programové struktury.

Mentor kurzu na tomto setkání dostává mnoho děkovných sdělení a dáreků. Od animátorů dostává nečekaná sdělení a hodnocení některých jeho zásahů, aktivit a rozhodnutí.

Pozice animátora

Animátoři se na toto setkání již dlouho připravují. Obvykle řeší dary jako projev díky pro mentora kurzu a další členy realizačního týmu. Zároveň však mají z tohoto setkání strach, nejen z důvodu animátorských zkoušek, ale i z ukončení kurzu a formálního konce skupiny.

Největší pocity úzkosti z nadcházejícího konce mají účastníci, kteří navázali hluboké interpersonální vztahy s dalšími animátory. Ti jsou obvykle i největšími iniciátory nějaké plánované formy pokračování kurzu.

Pozice mentora

Pocity ztráty a zármutku prožívá mentor stejně jako účastníci kurzu, mnohdy i v intenzivnější podobě, jelikož přípravě a realizaci jednotlivých setkání věnoval hodně času i úsilí. Během celého trvání kurzu zažil s účastníky mnoho radostných i bolestných chvil. Mentor kurzu by měl své vlastní pocity ohledně

ukončení skupiny přednést před všemi animátory. Otevřenost mentora vede k úplnějšímu rozloučení se skupinou.¹⁹⁴

Velice těžké je jeho postavení v roli zkoušejícího při animátorských zkouškách. Během doby trvání kurzu získal k účastníkům hluboký lidský vztah. Jeho postavení při animátorských zkouškách je však opět více autoritativní.

Pozice skupiny

Jedná se o poslední setkání skupiny. Účastníci jsou si vědomi, že v tomto složení se již asi nesejdou. Skupina se připravuje na odloučení.

Dochází k časté rekapitulaci oblíbených témat a vynořují se i témata, o kterých se po celou dobu konání kurzu mlčelo, např.: přiznání platonické lásky k účastníkům kurzu. Možnou reakcí na formální konec skupiny je devalvace jejího významu pro jednotlivce, účastníci získávají pocit, že odchod ze skupiny nebude pro ně tak bolestný.¹⁹⁵

Členové skupiny plánují další setkávání v rámci navazujících setkávání – Animátorů absolventů a jiných společných aktivit, např.: společně prožít Silvestr.

Animátoři hodnotí přínos skupiny i naplňování cílů. Mnohdy nechápu zařazení některých témat a aktivit. Nutná je tedy důsledná zpětná vazba, ve které by mentor a další členové realizačního týmu obhájili před skupinou kritizované prvky programu kurzu.

Shrnutí: II. ročník

Druhý ročník kurzu podporuje rozvíjení duchovní, animátorské i sociální roviny především formou praktických aktivit a nácviků. Účastníci jsou vlivem skupiny vedeni k sebeobjevování a poznávání svých vlastních limitů a možností. V průběhu druhého ročníku kurzu se objevují časté konflikty a konfrontace mezi účastníky, jednotlivými podskupinami nebo animátorskou skupinou a jejím mentorem.

¹⁹⁴ Srov. YALOM, I., LESZCZ, M. *Teorie a praxe skupinové psychoterapie*, str. 380.

¹⁹⁵ Srov. RIEGER, Z. *Lod' skupiny*, str. 144-145.

Význam mentora jako řídicí instituce kurzu slábne oproti prvnímu ročníku, avšak prohlubují se jeho osobní vztahy k účastníkům.

Skupina se vyrovnává s narušením soudržnosti, ke kterému nevyhnutelně dochází na úvodním setkání druhého ročníku. Animátoři tvoří většinou dvě silné podskupiny vzniklé při realizaci letních akcí pro děti. Dochází k častějším konfliktům a konfrontacím mezi účastníky.

Na posledním setkání kurzu animátoři skládají zkoušky a jsou motivováni k animátorské službě ve farnosti. Dochází k zpětnému hodnocení celého kurzu, na jehož základě se upravují cíle a tématická struktura pro další animátorské skupiny. Otázkou však zůstává, jakým způsobem provádět zpětnou reflexi dosažených cílů, které by byly ověřeny již déletrvající animátorskou službou ve farnosti.

Závěr

Cílem bakalářské práce bylo sledování realizace dvouletého Kurzu animátorů na Diecézním středisku mládeže ve Staré Vsi nad Ondřejnicí se zaměřením na sociální rovinu křesťanské formace animátorů. Pozorovali jsme vývoj skupiny v rámci dvouletého cyklu kurzu a vliv skupinové dynamiky na jednotlivce při dosahování obecného cíle kurzu – formace mladého člověka na animátorské, duchovní a sociální rovině. Používali jsme poznatky z vývojové, sociální i obecné psychologie, sociální práce, sociologie a obecné poznatky užívané při skupinové psychoterapii.

Důraz klademe na mentory kurzu a další organizátory, jež koncipují témata, doprovodné aktivity a metodické postupy se zaměřením na animátorskou a duchovní rovinu. Mentoři obvykle neprocházejí školením v oblasti obecných zásad při práci se skupinou. Jejich užití se neprovádí odborným a vědomým způsobem, přesto mentor zastává funkci terapeuta. Jeho práce se zaměřuje na specifickou cílovou skupinu – věřící adolescenty, proto jeho dovednosti a znalosti se přizpůsobují problematice dospívání z výše jmenovaných oborů. Mentor kurzu je právoplatnou součástí skupiny, nejen jejím vedoucím, získává status pozitivní autority.

Každého animátora vnímáme jako originál. Přijíždí na setkání kurzu s individuálními potřebami, touhami, i schopnostmi, jež jsou určeny jeho osobností, věkem a sociálními vazbami. Individualitu každého účastníka rozpoznáváme a následně využíváme pro práci s dynamikou skupiny směřující k službě animátora. Skupinová dynamika významně ovlivňuje formaci jednotlivce a napomáhá přejímání adekvátních hodnot a vzorů. Podporu pro práci ve skupině vidíme v sociální orientaci adolescentů na vrstevnickou skupinu.

Sledováním vývoje animátorských skupin jednotlivých ročníků kurzu od roku 2003 můžeme nalézt opakující se styčné etapy. Průběh, délka a vývoj etap se mění v závislosti na dané skupině. Vývoj skupiny a jejich etap ovlivňuje vzdělání a praxe mentorů, aktualizace a realizace dílčích cílů skupiny a věkové kategorie účastníků.

Úvodní setkání v prvním ročníku kurzu se spojuje se seznamováním a vytvářením skupinové pospolitosti a bezpečné atmosféry. Celý první ročník se věnuje osobnímu vývoji a vytváření společných prožitků v rovině duchovní, sociální i animátorské. V prvopočátku utváříme soudržnou skupinu se silnými interpersonálními vazbami. Kurz by neměl vykazovat znaky školského zařízení s charakterem kolektivu za účelem získání vědomostí a dovedností. Podstatou by mělo být utvoření kvalitní formační skupiny, která prohlubuje nejen vědomosti a dovednosti v rovině animátorské i duchovní, a také ve stejné míře se věnuje rozvoji sociální roviny.

Setkání druhého ročníku ovlivňují skupinové prožitky na letních akcích pro děti a následné aktivity směřující k obnovení koheze ve skupině. Vzájemná blízkost a sdílení v animátorské skupině vede k sebeotevření, což nasměrovává účastníky kurzu k sebeobjevování. Poznávání svých možností, dovedností a limitů značně zkvalitňuje službu animátora. Velké ohrožení se skrývá v silné kohezi skupiny směřující k stagnaci jejího vývoje. Tato stagnace může nastat v průběhu druhého ročníku, když ve skupině nedochází k žádané konfrontaci mezi účastníky.

Při realizaci kurzu vidíme nebezpečí při aplikaci skupinových dynamik opomíjením několika základních bodů, které jsou pro vývoj skupiny nadmíru důležité. Uveďme alespoň některé body: např.: nedokonalá práce se skupinou. Ta může být ohrožující v prvních setkáních kurzu, kdy nedojde k důkladnému seznámení jednotlivých animátorů. Dalším mezníkem je přestup mezi jednotlivými ročníky, kdy jedinci mohou být jen málo motivováni k dalšímu pokračování. Následně skupinu ohrožuje rozdělení do realizačních týmů pro letní akce pro děti. Vytvářené podskupiny vyvolávají mezi sebou silné tenze. Ty mohou vést k vnitřnímu rozdělení animátorské skupiny.

Vývoj skupiny může být nepříznivě ovlivněn mimořádnými jevy. Nejčastěji se setkáváme s nezařazenými jedinci, s podskupinami se silnými interpersonálními vztahy, s páry přitahované zamilovaností nebo s mimořádnými skutečnostmi. Ty obvykle přichází z vnějšího prostředí skupiny, např.: smrt v rodině účastníka, rozpad rodiny, atd.

Důležité mezníky a mimořádné jevy ve skupině jsou zdárně překonány v případě, že mentor kurzu zná animátorskou skupinu a obecné poznatky v oblasti práce se skupinou. Na rozdíl od jiných forem práce se skupinou, animátorská skupina upevňuje svou soudržnost náboženským vyznáním a společnými duchovními prožitky. Skupinová dynamika je tedy prohloubena o duchovní rovinu.

Postupy a aktivity v rámci kurzu pracují na individuální a skupinové formaci, jež má za cíl působení a službu formovaného jedince ve farní i jiné komunitě.

Pro další vývoj Kurzu animátorů vidíme jako potřebné vytvoření jednotných tématických struktur a vytvoření nápomocného manuálu obsahující soubor aktivit a zásad práce se skupinou směřující k celistvé formaci účastníků.

Celistvá formace jednotlivce se zaměřuje na formační, pastorační a vzdělávací cíle. Naplňování cílů pomocí působení skupiny významně ovlivňuje rozvoj animátora, především v oblasti sociálních vazeb.

Z těchto podnětů považujeme jako důležité teoreticky podložit formaci sociální roviny účastníka v celkové realizaci kurzu. Celistvá formace musí vycházet z poznatků v odborné literatuře, především z oblasti vývojové a sociální psychologie, pedagogiky a teologie. Jako nezbytné vidíme vytvoření adekvátního souboru potřebné literatury z těchto oborů.

V rámci kvalitního dosahování cílů kurzu chybí zpětná reflexe animátorů, kteří ukončili kurz. Chybějící monitorování animátorské služby neumožňuje upravovat cíle a témata tak, aby co nejvíce korespondovaly s potřebami animátorské služby i církve. Jedno z řešení můžeme vidět v navazujících setkáních (Animátoři absolventi), která by mohla plnit funkci pro zpětnou vazbu.

Psychologická, teologická a duchovní témata zastupují při plánování programu důležité místo, avšak nesmíme opomenout aktivity a metodické postupy utvářející vývoj skupiny animátorů. Ze zjištěných údajů lze konstatovat, že Kurz animátorů při své formaci jednotlivců využívá prvků skupinové dynamiky. Vývoj animátorské skupiny i jednotlivých animátorů ovlivňuje vzájemné působení a zkvalitňuje dosahování zadaných cílů kurzu.

Prameny a literatura

- BALÍK, J. *Diecézní centra života mládeže*. Praha: Sekce pro mládež, 2008. 85 s.
- BALÍK, J. *Na cestě s mladými*. 1. vyd. Praha: Paulínky, 2004. 503 s.
ISBN 80-86025-76-4.
- ERIKSON, E. *Životní cyklus rozšířený a dokončený*. Praha: Grada, 1999. 128 s.
- FILKA, J. *Metodika tvorby diplomové práce*. 1. vyd. Brno: Knihař, 2002. 224 s.
ISBN 80-86292-05-3.
- FIORES, S., GOFFI, T. *Slovník spirituality*, 6. vyd. Kostelní Vydří: Ermat, 1994.
ISBN 80-7192-338-9.
- GÓRECKI, E. *Církev se uskutečňuje ve farnosti*. 1. vyd. Olomouc: Matice cyrilometodějská, 1996. 178 s.
- HEWSTONE, M., STROEBE, W. *Sociální psychologie*. 1. vyd. Praha: Portál, 2006. 776 s. ISBN 80-7367-092-5.
- CHOVANEC, M. *Metodika pre animátorov skupinek birmovancov*.
Čadca: Mládežnícké centrum, 2004. 162 s.
- JAN PAVEL II. *Kristus Vás miluje*. 2. vyd. Praha: Paulínky, 2005. 303 s.
ISBN 80-86025-34-9.
- KAPLÁNEK, M. *Evangelizace v rámci práce s mládeží*, Skripta Teologické fakulty Jihočeské univerzity v Českých Budějovicích r. 2002.
- KRATOCHVÍL, S. *Psychoterapie*. 1. vyd. Brno: Státní pedagogické nakladatelství, 1966. 137 s.
- LANGMEIER, J., KREJČÍŘOVÁ, D., *Vývojová psychologie*. 3. vyd.
Praha: Grada Publishing, 1998. 343 s. ISBN 80-7169-195-X.
- MACEK, P. *Adolescence*. 2. vyd. Praha: Portál, 2003. 144 s.
ISBN 80-7178-747-7.
- MATOUŠEK, O. a kol. *Metody a řízení sociální práce*. 1. vyd. Praha: Portál, 2003. 384 s. ISBN 80-7178-548-2.
- MATOUŠEK, O. *Rodina jako instituce a vztahová síť*. 2. vyd. Praha: Slon, 1997.
144 s. ISBN 80-85850-24-9.

- MATOUŠEK, O. *Slovník sociální práce*. 1. vyd. Praha:Portál, 2003. 287 s.
ISBN 80-7178-549-0.
- MATOUŠEK, O. a kol. *Základy sociální práce*. 1. vyd. Praha:Portál, 2001. 312 s.
ISBN 80-7178-473-7.
- MUSIL, J. *Úvod do sociální psychologie*. Olomouc:Vydavatelství univerzity Palackého, 1996. 81 s. ISBN 80-7067-647-7.
- NAKONEČNÝ, M. *Sociální psychologie*. 2. vyd. Praha:Academia, 2009. 498 s.
ISBN 978-80-200-1679-9.
- NAVRÁTIL, P. *Teorie a metody sociální práce*. Brno:Marek Zemánek, 2001.
169 s. ISBN 80-903070-0-0.
- PÁVKOVÁ, J., HÁJEK, B., HOFBAUER, B., HRDLIČKOVÁ, V.,
PAVLÍKOVÁ, A *Pedagogika volného času*. Praha:Portál, 1999. 229 s.
ISBN 80-7178-295-5.
- PRIETO, J. *Směr člověk*. 1. vyd. Bratislava:Don Bosco, 1996. 323 s.
ISBN 80-85405-52-0.
- RIEGER, Z. *Lod' skupiny*, Hradec Králové:Konfrontace, 1998. 192 s.
ISBN 80-86088-03-0.
- ŘÍČAN, P. *Cesta životem*. 2. vyd. Praha:Portal, 2004. 392 s.
ISBN 80-7178-829-5.
- ŘÍČAN, P. *Psychologie náboženství*. Praha:Portál, 2002. 328 s.
ISBN 80-7178-547-4.
- ŘÍČAN, P. *Psychologie*. 1. vyd. Praha:Portál, 2005. 288 s. ISBN 80-7178-923-2.
- SAK, P., SAKOVÁ, K. *Mládež na křižovatce*. 1. vyd. Praha:Svoboda servis,
2004. 240 s. ISBN 80-86320-33-2.
- SAK, P. *Proměny české mládeže*. 1. vyd. Praha:Petřklíč, 2000. 291 s.
ISBN 80-7229-042-8.
- Sborník konference Dobrovolníci, vzdělávání a výchova ve škole i mimo školu.
Praha:Hestia, 2004. 91 s.
- VÁGNEROVÁ, M. *Psychopatologie pro pomáhající profese*. 3. vyd.
Praha:Portál, 2004. 872 s. ISBN 80-7178-802-3.

- VÁGNEROVÁ, M. *Vývojová psychologie – dětství, dospělost, stáří*.
Praha:Portál, 2000. 522 s. ISBN 80-7178-308-0.
- WARD, P., ADAMS, S., LEVERMORE, J. *Jak se připravovat na práci s mládeží*. 1. vyd. Praha:Portál, 1997 144 s. ISBN 80-7178-044-8.
- YALOM, I., LESZCZ, M. *Teorie a metody skupinové psychoterapie*. 2. vyd. Praha:Portál, 2007. 648 s. ISBN 978-80-7367-304-8.
- ZIELONKA, R. *Rozbor změn teoretické a praktické části Kurzu animátorů*.
Diplomová práce obhájená na Cyrilometodějské teologické fakultě v Olomouci r. 2006. s. 84.

Přispěvatelé ABZ.cz: Slovník cizích slov, *Mentor* [online], ABZ.cz: Slovník cizích slov, c2009, Datum poslední revize 23.09. 2009, 08:54 UTC, [citováno 25.10. 2009]
<http://slovník-cizich-slov.abz.cz/web.php/hledat?typ_hledani=prefix&cizi_slovo=mentor >

Archív Diecézního střediska mládeže ve Staré Vsi nad Ondřejnicí.

Seznamy

Seznam zkratk

č. číslo

DCM Diecézní centrum mládeže

DSM Diecézní středisko mládeže

KKC Katechismus katolické církve

např. například

popř. popřípadě

s., str. strana

tzv. tak zvaný

vyd. vydání

Seznam tabulek

Tab. 1:	Obecná struktura Animátorského kurzu	s. 29
Tab. 2:	Hlavní témata kurzu na víkendových setkáních	s. 30
Tab. 3:	Obecná struktura víkendového setkání	s. 32-33
Tab. 4:	Víkendové setkání I/1	s. 47
Tab. 5:	Víkendové setkání I/2	s. 51
Tab. 6:	Víkendové setkání I/3	s. 54
Tab. 7:	Víkendové setkání I/4	s. 56
Tab. 8:	Víkendové setkání I/5	s. 59
Tab. 9:	Víkendové setkání II/1	s. 63-64
Tab. 10:	Víkendové setkání II/2	s. 67
Tab. 11:	Víkendové setkání II/3	s. 69
Tab. 12:	Víkendové setkání II/4	s. 70
Tab. 13:	Víkendové setkání II/5	s. 72-73

Seznam příloh

Příl. 1:	Erb užívaný při aktivitě doplňující téma Sebepřijetí	s. 84
Příl. 2:	Hodnocení setkání mentorem	s. 85

Příl. 3:	Hodnocení setkání účastníkem kurzu	s. 86
Příl. 4:	Podklad pro aktivitu podporující řešení konfliktů a stresových situací, použito při setkání II/4	s. 87
Příl. 5:	Maslowova pyramida potřeb	s. 88
Příl. 6:	Závěrečná písemná práce účastníka kurzu při animátorských zkouškách, setkání II/5	s. 89-90

Příloha č. 1 Erb užíváný při aktivitě doplňující téma Sebeřijetí

Erb užíváný při aktivitě doplňující téma Sebeřijetí, setkání I/2, tento diagram nejprve animátoři vyplní individuálně. Potom představí své dílo, v rámci sdílení, celé skupině nebo podskupině animátorů.

1 Kresbou vyjádřete nejdůležitější událost ve svém životě od narození do 14. let.

2 Kresbou vyjádřete nejdůležitější událost ve svém životě od 14. let

3 Kresbou vyjádřete svůj největší úspěch za poslední rok

4 Kresbou vyjádřete svůj nejšťastnější okamžik za poslední rok.

5 Kdyby Vám zbýval rok života, o co by jste se pokusil? Kresbou vyjádřete odpověď.

6 Kresbou vyjádřete něco, v čem vynikáte.

7 Kdybyste dnes zemřeli, která tři slova by o vás lidé s největší pravděpodobností vyslovovali.

Příloha č. 2 Hodnocení setkání mentorem kurzu

Hodnocení Animátorů II/3

Téma: Církev

Pátek:

Celovečerní hra – Pronásledování křesťanů v 50. a 60. letech 20.st. Děcka měli přenést Nový Zákon z Brušperku a z Krmelína pro společenství, které přišlo o Písmo svaté při prohlídce StB. Cestou měli jeden záchytný bod, kde čekala kontaktní osoba, která jim předala mapu místa setkání. Oni pak měli na místo dojít a přitom se snažit vyhnout setkání s StB.k která je vyslychala a nutila různými prostředky k podepsání kolaborantské smlouvy, že se stanou tajnými agenty StB., nebo že jim alespoň sdělí, kde se setkání koná a co se tam dělo. StB. Je od bodu předání mapy mělo sledovat a znepříjemňovat cestu. V jedné skupině jsme si vybrali kolaboranta, který nám dával vědět, jakou strategii volí skupina. Z jedné skupiny měl být jeden človiček odvezen a zavřen do skladiště, kde by si měl rozmyslet, zda podepíše, či ne. Když by nepodepsal, tak by ho odvezli na nějaké místo a tam bez řečí vyhodili z auta, ať se dopraví, jak chce. Ve skutečnosti se jedné skupině skutečně podařilo dostat na místo setkání bez větších problémů, StB. je ani nenašlo. Druhá skupina prošla mnoha výslechy a také dost bloudila. O půlnoci jsme si dali místo srazu, o němž jsme věděli, že šli kolem a do lomu, kde čekal o. Vít, byli přivedeni. Po příchodu byla společná modlitba.

Děcka hru hodnotili pozitivně. Jednu skupinu trochu mrzelo, že se jim to tak povedlo projít, že to prakticky neměli vůbec akční. Ale i tak to pro ně byl zážitek. Druhá skupina prožila vnitřní nejednotnost a vzájemné podezírání (nesprávných lidí), že je mezi nimi zvěd. Pravého zvěda neodhalili. Také si dost kladli otázky kolem toho, proč jejich kamaráda zatkli a odvezli. Zatčený to bral s humorem, snažil se z místnosti zdrhnout – bez úspěchu. Ve druhé skupině někteří spolupráci podepsali, vězněný však byl zásadový a nepodepsal. Hra se líbila, děcka o ní dost debatovali a přivedlo je to k zamyšlení nad dobou, kterou prakticky naši rodičové prožívali.

Sobota:

Vyzkoušeli jsme modlitbu breviáře, vcelku to šlo, ale je dobré vysvětlit, proč se to modlí, jinak to děcka tolik nemotivuje, pokud se to nikdy nemodlili. Kdo už to znal, tak to ocenil a byl rád, že se to sem dalo.

Dopoledne povídání o *hierarchii církve* s o. Vítem. Děcka ocenili, že se dozvěděli něco nového, ale pro některé trochu chaos. Toužili by to mít písemně. Trochu se projevovala i únava po hře. Příště bych do tématu dala více oblast laiků, neboť ta se nás nejvíc týká.

Odpoledne jsme si pozvali *P. Adama Ruckého*, aby popovídal o své zkušenosti z doby, na niž jsme si den před tím hráli. Krásné bylo, že spousta věcí ze hry se tam objevila, tak děcka mohli spokojeně pokyvovat hlavou, že ví, oč se jedná. Děcka zaujal, umí oslovit, povídá poutavě. Myslím, že byl přínosem.

Hry do společenství se líbili, dost rychle to uběhlo.

Biblická hodina – hledali jsme souvislosti mezi čteními z neděle, bylo to fajn, ale byli jsme dost unavení, tak se jim moc nechtělo. Poslouchali, ale nezapojovali se do diskuse.

Adorace byla krátká a pěkná. Dali si navzájem Písmo svaté (NZ), do něhož si napsali věnování. Mají ho jako Boží slovo na cestu.

Neděle:

Setkání s otcem biskupem bylo komorní, přátelské, rodinné. Žádné velké překvapení, děcka byli otevření, ptali se, zajímali se, tak z toho každý mohl vykřesat, co chtěl. Hodnoceno kladně. Potom biskup slavil mši svatou pro farnost a zůstal i na oběd.

Celkově asi nejpodatřenější víkend doposud.

Příloha č. 3 Hodnocení setkání účastníkem kurzu

Hodnocení víkendu Animátoři II/3

Pátek:

- Hra: Pomoc společnosti (StB...)

- hra byla dobře odělaná, jsem ráda, že jsem si alespoň trochu mohla vyžít jako do věcí, které měly být komunistické věci
- myslím si, že reakce na mě svědčí, že jsem mezi námi chytla uprostřed setkání, ale u mě se vám to nepovedlo! 😊

Sobota:

- Ranní modlitba - breviář

dobry nápad! 😊 Doufám, že si do kapama, když začala jsem svazovat, že bych si breviář přičítala, takže jsem se s tím alespoň naučila trochu zacházet.

- Hierarchie církve - P. Vit

na to jako to vypadalo složitě, jsem to možná trochu více pochopila 😊

- Práce

Dobrá náplň dne, ~~Rozhovor~~ - uvidla mi další vyprávění

- Svědectví P. Adama Ruckého

je to krásný člověk! 😊 To vyprávění bylo super

- Hry do společnosti

- Biblická hodina

- Adorace

Neděle:

- Ranní modlitba

Byla moc krásná, ale karpínala bych ~~to~~ více písniček

- Setkání s otcem biskupem

Supper! 😊

Příloha č. 4 Podklad pro aktivitu podporující řešení konfliktů a stresových situací, použito při setkání II/4

Let na měsíc

Místo: Kryt NASA, nejbezpečnější na světě s přístupem k raketě pro šest lidí, kryt je uzavřen a jeho kapacita je naplněna- tzn. kryt je hermeticky uzavřen a jediný únik je raketou.

Situace: Na zemi se ftí asteroid, je nutné opustit Zemi v jediné funkční raketě. Byl vybudován kryt, nejbezpečnější na světě kam se vejde 8 lidí s únikem k raketě pro 6 lidí. Zeměkoule bude zničena.

Osádka krytu

Josh 25, pilot – čerstvý absolvent školení NASA, byl připravován pro řízení nejmodernějších raket, avšak pouze teoreticky, prakticky nikdy neseseděl kokpitu rakety.

Miles 54, Mechanik – věrný zaměstnanec NASA, vyzná se ve veškerém vybavení raket, doplňování paliva a drobných oprav, 12 let spolupracuje v týmu s Frankem. On jediný odmítá letět, protože chce zůstat v době nárazu na Zemi, kde budou umírat jeho blízcí, žena a tři děti. Hluboce věřící člověk.

Frank 49 – pilot , 24 let zaměstnanec NASA, avšak pilotoval pouze staré rakety, nemá zkušenost s pilotováním nových modelů: Poloviny profesní kariéry strávil v týmu s Milesem. Ví, že Miles je nepostradatelný pro funkci celé akce.

Joseph 38 – kněz, římskokatolický

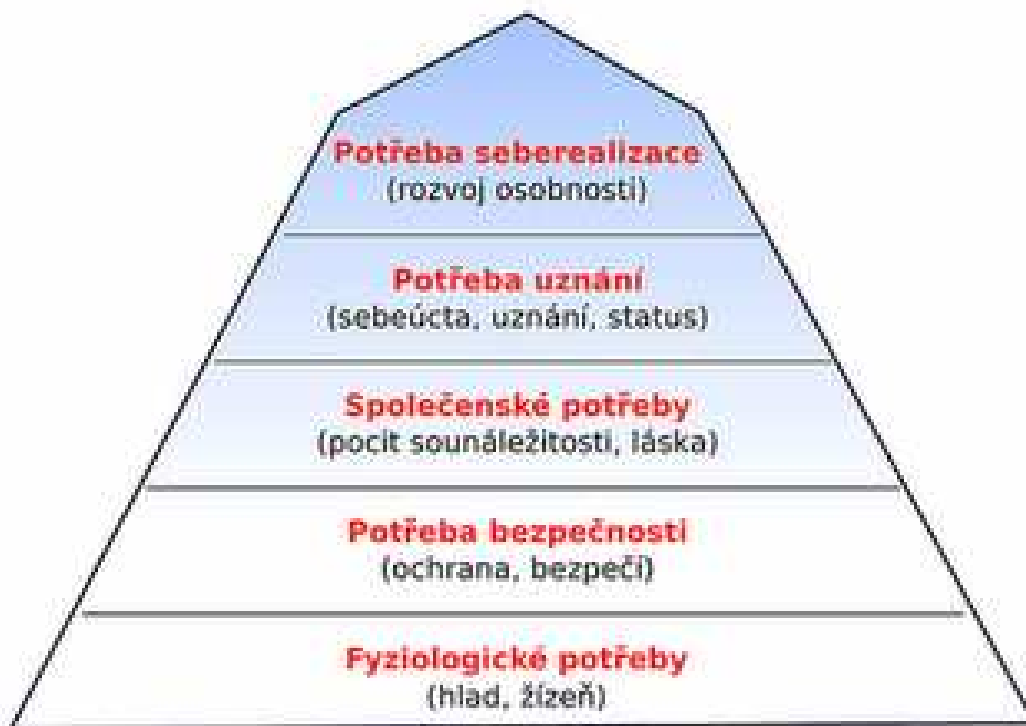
Mark 42 – lékař, chirurg, ateista

Claire 37 – do krytu se dostala omylem, ví, že jsou v krytu navíc, bojuje hlavně za svou dceru, Claire má za sebou jeden potrat a není už plodná

Mary 16 – dcera Claire, studentka střední školy, odmítá letět bez matky

Cole 29 – vědec s nadprůměrným IQ, jeho obor je fyzika a astronomie, nejmladší kandidát na Nobelovu cenu

Kdo poletí a proč
kdo nepoletí a proč

Příloha č. 6 Závěrečná písemná práce účastníka kurzu při animátorských zkouškách, setkání II/5

Pozvání na kurz animátor...

Milá Jano,

když jsme se včera zase bavily o animátorském kursu, řekla jsem si večer, že Ti ještě napíšu. Třeba Ti mé zážitky a postřehy pomůžou v rozhodování ☺

Od té doby, co jsem si Boha skutečně zamilovala, jsem toužila být Mu stále blíž. Spíše bych měla říct od té doby, co jsem si uvědomila, že On si skutečně zamiloval mě. Protože tak je tomu doopravdy. Chtěla jsem, aby i druzí věděli, jak je Pán důležitý pro jejich život. Úkolem animátora je určitě v první řadě vést druhé lidi k Bohu. Nemusí to být jen cestou společenství, prostě jakoukoli službou. Ne každý má třeba schopnosti vést najednou celé společenství, každý může sloužit jinak, někdo pomáhá s hrama, jiný s katechezí. Ty umíš třeba zorganizovat skvělý výlet, a i na výletě můžeš stále vést lidi k Bohu i když se na první pohled zdá, že je to jen výlet. Také nejen ve společenství, animátorem jsi i ve svém „obyčejném“ životě. Já jsem si sama o sobě myslela, že vůbec k jakémukoli vedení kohokoli nemám žádné vlohy, protože nejsem zrovna organizační typ ani extrovert, vždyť mě znáš ☺ Ale právě pro mě byl celý kurs přínosem. Protože i když jsem si vědoma toho, že ostatní mají k vedení třeba lepší schopnosti, já jsem na animátorech získala hlavně odvahu. Odvahu se do něčeho pustit, právě do toho, co pro mě není jednoduché. Taky mi došlo, že ty „lepší schopnosti“ nemusí být lepší, jen jsou jiné. Protože každý jsme originál a každý má schopnosti jiné. Vždycky bude někdo potřebovat právě to, co umíš Ty ☺

Být animátorem je poslání. Odevzdat své schopnosti a síly Bohu ve službě druhým. Nevzdávat se s každou překážkou, protože poslání není jen tak na týden. Já sama se modlím, abych byla dobrým animátorem, abych poznala, kde mě potřebují, na co stačím a na co už ne.

Nejdřív jsem se trochu bála tam jet, protože jsem nikoho ve Vsi neznala, nebyť Barči asi by mě tam nikdy nikdo neviděl ☺ Ale z toho neměj tak bláhový strach jako já, když uděláš první krok a odvážíš se na faru mezi pro Tebe zatím cizí lidi vstoupit, tak Ti budou po chvíli veškeré obavy připadat zbytečné, oni Tě přijmou jako doma. ☺ Vždycky jsem chtěla mít právě takovou kuchyň jako tam mají. Je to takové rodinné. ☺ Můžu Tě vzít na prohlídku třeba ještě dřív než se rozhodneš, jestli se přihlásíš.

Ve Vsi jsem skutečně zažila společenství, a to jiné než ve farnosti. Protože se všemi ostatními neprožíváš jen pár hodin ale celý víkend, rána, dny, večery. Se společnou modlitbou, společným jídlem, společnými hrami, učením i odpočinkem, společným mytím nádobí i čištěním zubů. Ve Vsi nikdy nejsi sama.

Taky se Ti určitě bude líbit spaní ve vagóně, to je fakt super. A vaří tam vždycky skvěle.

Už jsem Ti určitě někdy říkala že ten kurs je dvouletý, mají to dobře vymyšlené, nejdřív se zaměří na Tebe, abys chtěla Ty sama růst, protože to je pro Tebe důležité. Ta touha pořád se vzdělávat, poznávat, více s Bohem mluvit a zvát Ho do všeho, co děláš, musí v Tobě zůstat pořád, abys měla z čeho rozdávat druhým ☺ Druhý rok Tě víc naučí, co dělat ve společenství. Jak připravovat program, hry atd., abys do společenství přicházela nabitá nápady a chutí do něčeho se spolu pustit, ne s prázdnýma rukama a pocitem, že netušíš co máš dělat. Taky se můžeš vždycky poradit s někým, kdo zrovna řeší stejný problém jako Ty, kdo taky s vedením začíná, má stejně stará děcka a tak dál. Týmáci (to

jsou ti co na faře bydlí a starají se o nás a chystají celý program) tě pokaždé něčím překvapí. Většinou mile☺ Někdy jsme tam byli všichni tak krásně vyčerpaní... Taky si vyzkoušíš spoustu nových věcí, od honičky v noci po lese po střelbu ze vzduchovky. Kolikrát jsem si při nějakém úkolu či hře řekla: už fakt nemůžu. Ale stejně mě něco přinutilo znovu se dát z chůze do běhu a ještě jednou napnout síly. Někdy jsem měla dokonce pocit, že se mi podařilo překonat samu sebe. Každý víkend byl pro mě trochu jako jiný svět. Místo školy se najednou plížíš po zemi abys zachránila člena posádky nebo se zavázanýma očima hledáš cestu ven. Připadala jsem si tam jako o prázdninách. Ve Vsi umí zvláštní věc, povzbudit tě, nabít energii a chutí a zároveň pěkně vyčerpat. ☺ Právě v tom můžeš objevit spoustu věcí i sama o sobě. A taky je krásné společně se ztišit a modlit se, zpívat, chválit Pána, učit se víc naslouchat sobě, druhým i Bohu.

Píšu ti tohle všechno, protože na Tobě vidím že něco hledáš, i když netušíš, že právě animátorství může být pro Tebe ta pravá cesta. Věřím, že právě Ty budeš dobrým animátorem. Hlavně nezapomínej na Pána, On ti pomůže pokaždé, když budeš o sobě i o jiných pochybovat. Já Ti věřím a moc Ti fandím, tak si věř taky a neboj se tam přihlásit! Chci Ti říct, že Tvoje farnost Tě potřebuje. Potřebuje někoho jako jsi Ty, někoho zapáleného pro Krista, kdo se nebojí ani do neznámé Vsi, protože chce prožít něco super a někde načerpat sílu, nápady i nové kamarády ☺

Tak porozmýšlej a měj se krásně, budu mít velkou radost když se do Vsi ozveš. A týmáci stoprocentně taky☺

Přeji Ti hodně odvahy
Tvoje Blanka

p.s.: Můžeš se na mě kdykoliv s čímkoliv obrátit.

p.p.s.: Víš, jak ostatní ocení, že tak krásně hraješ na kytaru? ☺